

Դասախոսությունները լույս են ընծայվում „Խորհրդ. Հայաս-
տան“-ի խմբագրության կից կազմակերպված մեթոդական հանձ-
նաժողովի կողմից հիմք ընդունելով „Կրթության և գիտության Դադե-
սա“-յի ուսումնական կոմիտեի հրատարակած դասախոսու-
թյունները:

Կոլեկտիվի անդամները պատի թերթերի խմբագիրների Հա-
յաստանի հեռակա ուսուցման գասընթացների դեկավար, „Խոր-
հ.“-ի բանգյուղըրակիցների բաժնի վարիչ՝ Մ. ՄԱՐՏԻԿՅԱՆ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍ

ՆՈՒՄ ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ:

ՈՒԿՐԱՅՆԵՐԵՆ,

ԲԵԼՈՒՍԵՐԵՆ,

ԹԱՐԱՐԵՐԵՆ,

ԿԱԶԱԿԵՐԵՆ,

ՎՐԱՅՆԵՐԵՆ,

ՀԱՅԵՐԵՆ,

ԹՈՐԲԵՐԵՆ,

ԲԱՇԿԻՐԵՐԵՆ,

ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆ,

ՈՒՋԲԵԿԵՐԵՆ

Սրբազորիչ Ա. Հայկերայան

Գրավոր լիազոր Ա. № 1015

Պատվեր № 1015

165-87

07
Ռ-28

19 JUN 2009

ԻՆՉԻ ՄԱՍԻՆ Ե ԽՈՍՎԵԼՈՒ ԱՅՍ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Կուլտուրան չափ ընդարձակ հասկացողություն է: Հավանու-
րեն դուք լսել եք, վոր ազրոնոմները, խոսելով ցորենի, կորեկի,
վուշի և իրենց անեցրած այլ բույսերի մասին, յերբեմն այդ-
բույսերին կուլտուրա յեն ասում: Տվյալ դեպքում կուլտուրա
ասելով հասկանում են այն, ինչ անեցվում, մշակվում է, ինչի
վրա աշխատում են: Դրանով մարդու կողմից մշակվող ու ա-
նեցվող բույսը տարբերում են վայրենի վիճակում, ինքն իրեն,
ստանց ցանելու աճող բույսից:

«Կուլտուրա» բառի այսպիսի հասկացողությունը ամենից ա-
վելի հին է և հավանորեն ամենաճիշտը: Այն ամենը, ինչ բա-
ռի լայն իմաստով մարդկային աշխատանքի արդյունք է հան-
դիսանում, սկսած բրուտի կճուճից մինչև հոյակապ պալատները
և հանճարեղ յերաժշտությունը, կարող է կուլտուրայի շարքը
դասվել:

Հողը մշակելով, քաղաքներ, գործարաններ կառուցելով,
մեքենաներ պատրաստելով, կենդանիների նոր ցեղեր առաջացնե-
լով, այսինքն՝ կուլտուրան առաջ մղելով՝ մարդը վերափոխում է
և ինքն իրեն, նա ինքն էլ ավելի կուլտուրական է դառնում:
Նա ավելի դրազեստ է դառնում, նրա միտքը զարգանում է և
մենք խոսում ենք կուլտուրական մարդկանց մասին:

Ժամանակակից մարդկային հասարակությունը համեմատե-
լով տասնյակ հազարավոր տարիներ մեղանից առաջ յեղած նա-
խադրամական մարդկային հասարակության հետ, յերբ մարդիկ
նոր եյին միայն սովորել կրակ ստանալ, և ապրում եյին քա-
րանճավներում և վողորմելի հյուղերում, մենք ասում ենք,
«Մարդկությունը կուլտուրական բարձր մակարդակի յե հասել»:
Յյլ քանակում է, վոր մարդիկ սովորել են բնությունը հարմա-

բեցնել իրենց կարիքներին: Վորպես պարզ որինակ վերցրեք քա-
շող ուժը: Ինքը՝ մարդը, վորքան եւ առողջ լինի, Փիղիքական
մեծ ուժ չունի: Սակայն նա աստիճանաբար վարժեցրել ե կեն-
դանիներին ե ստիպել, վոր իր համար աշխատեն: Մարդն աճե-
ցրել ե ձիու նման հիանալի կենդանու բազմապիսի ցեղեր: Այդ
մարդկային կուլտուրայի մի խոշոր նվաճում եր, վորի վրա
տասնյակ հազարավոր տարիներ, դուցե ե ավելի յերկար՝ ժա-
մանակ ե գործադրվել: Սակայն ձիու ուժն ել սահմանափակ ե:
Իսկ տնտեսութունը շարունակում եր աճել, մարդիկ շատա-
նում եյին, հարկավոր եր ավելի շատ բեռ փոխադրել մի տեղից
մի ուրիշ տեղ: Այդ ժամանակ մարդը հնարեց շոգեմեքենան,
յերկաթուղին, կարողացավ գոլորշուն ստիպել, վոր իր համար
աշխատի: Յերբեկեցե դուք քաղաքում տեսե՞լ եք, թե ինչպես
յերեք առողջ ձի մի սայլի լծած 200 փութ բեռը հաղիմ հագ
են քաշում: Համեմատեցեք այդ ձիերը ժամանակակից շոգե-
քարչի հետ, վորը հեշտությամբ ե հակայական արագությամբ
քաշում ե գնացքը հաղարավոր փութ բեռներով: Դրանք կուլ-
տուրայի յերկու տարբեր մակարդակներ են: Սակայն մարդը բացի
շոգեքարչ մեքենայից, հնարեց նաեւ ելեկտրական շարժիչ ե
ներքին այրման շարժիչ, վորոնք այժմ գտնվում են տրակտորի,
ավտոմոբիլի վրա: Մեր աչքի առաջ տեղի յե ունենում Խորհր-
դային յերկրի տեխնիկական վերադիմում: Դեռես տասը տարի
առաջ մեզ մոտ հողը մշակվում եր ձիերի ու յեղների ուժով,
իսկ այժմ կենդանի քաշող ուժին ոչնության են յեկել հարյուր-
հազարավոր տրակտորներ, տասնյակ հազարավոր կոմբայններ ու
ավտոմոբիլներ:

Ճիշտ այդպես ել կարելի յե տեսնել կուլտուրայի մակար-
դակի աճումը մարդկային աշխատանքի բոլոր բնագավառներում:

Մարդկային կուլտուրան շարունակ աճել ու զարգացել ե:
Սակայն դասակարգերի բաժանված հասարակութունում, այն
հասարակութունում, ուր կան ճնշվածներ ու ճնշողներ, աշխա-
տավորներ ու պարագլուխներ, այդպիսի հասարակության մեջ
կուլտուրան բոլորի համար հավասար չափով չի զարգանում:
Կուլտուրայի պտուղները, վոր սրեղծում են աշխատավորները,
բաժին են ընկնում պարագլուխներին, հարուստներին, իսկ ժողո-
վրդի ճնշող մեծամասնութունը խարխափում ե անկուլտուրա-
կանության մեջ: Որինակ՝ մարդիկ վաղուց են սովորել հիա-

նալի տներ կառուցել, սակայն նրանց մեծ մասն ապրում ե կեղ-
տոտ խրճիթներում: Մարդիկ վաղուց են ձեռք բերել ելեկտրա-
կան լուսավորութունը, սակայն հին Ռուսաստանի գյուղերի մեծ
մասում միակ լուսավորութունը մրոտ մարխն եր:

Կամ վերցնենք գրագիտութունը: Դիտությունը վիթխարի
բարձունքների յե հասել, սակայն այն յերկրներում, ուր կա-
պիտալիզմն ե տիրապետում, հարյուր միլիոնավոր մարդիկ դեռ
անգրագետ են մնացել:

Ինչի՞ հետեանք ե մարդկանց կուլտուրականության այսպիսի
տարբերությունը: Դա հետեանք ե այն բանի, վոր շահագոր-
ծող դասակարգերին, ճնշողներին ձեռնառու չե, վոր ժողովուրդն
ոգտվի կուլտուրայի նվաճումներից: Նրանց ձեռնառու յե ժողո-
վուրդը պահել խավարի ու տգիտության մեջ: Յեվ տերտերներն
ոչնում են նրանց այդ գործում: Կապիտալիստներն ու կալվածա-
տերերը ժողովրդին տալիս եյին կուլտուրայի նվաճումների փըշ-
րանքները միայն: Նրանք բանվորներին զրադիտության սովո-
րեն ել թուլատրում եյին միայն այն պատճառով, վոր անգրա-
դետ բանվորն ավելի քիչ ձեռնառու յե, նրանից քիչ շահ կարելի
յե քամել:

Մեր յերկրում կապիտալիստները, շահագործողները ընդմիշտ
դեն են չարտված: Յեվ մենք տեսնում ենք, թե կուլտուրան
ինչպես արագ ե աճում ամբողջ ժողովրդի համար: Մեր յերկիրն
ամենահետամնաց յերկրներից մեկն եր: Բացի այդ, յեր յերկիրն
ավերեց նաեւ իմպերիալիստական պատերազմը, իսկ հետո՝ քաղա-
քացիական պատերազմը: Մենք ստիպված յեղանք մի քանի տարի
կուլել թշնամու դեմ, իսկ հետո՝ մեզ խանդարում եյին զանազան
միասարարներն ու կուլակները, բայց ե այնպես մեր ժողովուրդը
բուլչեիկյան կուսակցության զեկափարությամբ, մեծ Ստալինի
զեկափարությամբ չտեսնված կարճ ժամանակամիջոցում մեր
յերկիրը դարձրեց աշխարհի ամենաառաջավոր յերկրներից մեկը:
Յեվ այժմ տարեց տարի մենք դառնում ենք ավելի ուժեղ, ավելի
հարուստ, ավելի կուլտուրական: Աճում ե յերկրի կուլտուրայի
մակարդակը, ամբողջ ժողովրդի կուլտուրան, զարգանում ե
կուլտուրան բոլորի համար ե վրչ թե մի բուռն ընտրյալների
համար:

1918 թվի հունվարին, Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ
հեղափոխության հենց սկզբին Վ. Ի. Լենինն ասում եր.

«Առաջ ամբողջ մարդկային միտքը, նրա ամբողջ հանճարն ու ստեղծագործում էր, վորպեսզի վոժանց տա տեխնիկայի ու կուլտուրայի բոլոր բարիքները, իսկ մյուսներին դրկի ամենաանհրաժեշտից — լուսավորությունից ու զարգացումից: Իսկ այժմ տեխնիկայի բոլոր հրաշալիքները, կուլտուրայի բոլոր նվաճումներն ընդհանուրի սեփականություն կդառնան և աշուճեալ մարդկային միտքն ու հանճարը յերբեք չեն վերածվի բոնության միջոցի, չազադործման միջոցի»:

(Լենին, յերկերի ժողով. ուսու. հրատ. հատ. XXI)
էջ 225)

Լենինի այդ մարգարեական խոսքերը ամենայն հետևողականութեամբ իրականացվում են բոլշևիկյան կուսակցութեան կողմից, ժողովրդների առաջնորդ ընկեր Ստալինի ղեկավարութեամբ:

Ինչպես տեսնում եք, կուլտուրային վերաբերող թեման շատ ընդարձակ է: Մեր դասախոսութիւնով այն սպառել չի լինի: Կուլտուրայի մասին շատ դրքեր են գրվել: Ուրեմն ինչի՞ մասին ենք խոսելու այս դասախոսութեան մեջ: Գյուղում կատարվող կուլտուրական աշխատանքի մասին: Մենք չենք չոչնի տնտեսութեան կուլտուրայի հարցերը, հողագործութեան տեխնիկայի մակարդակի հարցը, թեև տնտեսութեան այն հիմքն է, վորի վրա խարսխված են մյուս բոլոր պայմանները: Մենք պետք է խոսենք գյուղում կատարվող կուլտուրական—լուսավորական աշխատանքի մասին և այդ կապակցութեամբ՝ կոլտնտեսային պատի թերթերի խնդիրների մասին: Այդ ևս, ինչպես մենք այժմ կտեսնենք, խիտ կարևոր դործ է: Մարդկանց կուլտուրական մակարդակի բարձրացումը, նրանց գիտակցութեան զարգացումը, կուլտուրական պահանջների նկատմամբ նրանց ճշակի զարգացումն ողնում են նաև տնտեսութեան կուլտուրայի բարձրացմանը, ողնում են տեխնիկայի լավագույն յուրացմանը:

ԲԱՑ Ե ՍԲԱՆՁԵԼԻ ԿՅԱՆՔԻ ՃԱՆԱՊԱՐԸ

Վերը մենք ստացինք, վոր կապիտալիստական հասարակութեան մեջ կուլտուրան զարգանում է վոչ բոլորի համար: Այդ առանձնապես պարզ է յերևում, յերբ մենք դիտում ենք գյուղը: Գյուղը կուլտուրական տեսակետից միշտ էլ յեղել է ամենաթշուժաուր և վորտեղ դեռ կապիտալիզմ գոյութիւն ունի, այժմ էլ գյուղն այդպիսին է: Գյուղում ցածր է տնտեսութեան կուլտուրան, ցածր է և այն ամենը, ինչ վոր մենք սովոր ենք հասկանալ կուլտուրա ասելով: Գյուղում ցածր է մարդկանց կուլտուրական մակարդակը, այնտեղ ավելի քիչ զբաղեալ մարդիկ կան, քան քաղաքում: Յարական Ռուսաստանում յերբ մեկի մասին ուղում եյին ասել, վոր նա հետ է մնացել, անկուլտուրական է, կոպիտ, անտաշ է, ասում եյին «գյուղացի յե»: Քաղաքի ու գյուղի միջև անդունդ գոյութիւն ունեն նաև կուլտուրական բնագալառում:

Միայն մեկ մոտ, խորհրդային յերկրումն է, վոր կուլտուրան իսկապես մոտք է գործել գյուղը: Կոմունիստական կուսակցութիւնն իրեն խնդիր է դրել՝ կուլտուրան գյուղում այնպես բարձրացնել, վոր լիովին վերանա գյուղի ու քաղաքի միջև յեղած հակադրութիւնը: Այդ խնդիրը բոլշևիկյան յեռանդով լրացործվում է մեր աչքի առաջ և քանի գնում՝ այնքան ավելի արագ թափով է իրագործվում:

Փորձեցեք նախահզափոխական գյուղը համեմատել ներկայիս կոլտնտեսային գյուղի հետ: Առաջին իսկ հայացքից դրժվար է ճանաչել գյուղը. այնքան է փոխվել նա: Հին գյուղում բնակչութեան մինչև 80 տոկոսն անգրագետ էր, իսկ այժմ անգրագետները շատ քիչ են և ամեն գյուղում էլ անգրագետ չես գտնի: Հին գյուղը գիտե՞ր թե ինչ բան է ակումբը կամ խրճիթը՝ ընթերցարանը: Չգիտեր: Իսկ հիմա մեր յերկրում տասնյակ հազարավոր կոլտնտեսային ակումբներ կան: Ասենք՝ յուրաքանչյուր մարդ իր գյուղի ոբինակով էլ տեսնում է այդ տարբերութիւնը:

Առաջ գյուղը կուլտուրայեն շատ հետամնաց եր և այժմ նա ավելի արագ թափով պիտի առաջագնի: Յեւ այդպես ել ե: Գյուղում բազմաթիվ դպրոցներ են կառուցվում, բազմաթիվ մարդիկ են սովորում, կառուցվում են բազմաթիվ հիվանդանոցներ և այլն:

Սակայն, հարկ չկա ծածկելու, վոր վորքան ել արագ ե աճում կոլտնտեսային գյուղը, այնուամենայնիվ, նրա մեջ քիչ չեն անկուլտուրականության մնացորդները, դեռ կան մարդիկ, վորոնք թերթ չեն կարդում, կան մարդիկ, վորոնք յերբեք կին չեն տեսել, չի կարելի ասել, թե ամենուրեք վոչնչացվել են կեղտն ու միջատները: Դեռևս շատ ու շատ աշխատանք կա կատարելու: Յեւ կոլտնտեսությունների պատի թերթերը պետք ե տեսնեն ու իմանան այդ աշխատանքը, վորպեսզի ուժերը ներածին չափ ոգտակար մասնակցություն ունենան կուլտուր—լուսավորական աշխատանքներին:

Գլխավորն այն չե, վոր մեր գյուղում դեռևս կուլտուրական հետամնացություն գոյություն ունի: Գլխավորն այն ե, վոր մենք կարող ենք արագորեն վերացնել այդ հետամնացությունը, վոր մենք կարող ենք կուլտուրայեն ավելի արագ աճել, քան աճում ենք ներկայումս: Հենց կոլտնտեսային կարգի հիմքում կուլտուրական արագ աճման անսահման հնարավորություններ կան:

ԽՍՀՄ Ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի նախագահ Բնկ. Վ. Մ. Մուրտուլը 1935 թվի դեկտեմբերի 19-ին Ուղրեկստանի, Կադախստանի և Կարախակիայի առաջավոր կոլտնտեսականների ու կոլտնտեսուհիների խորհրդակցությանն արտասանած իր ճառում խորհրդային գյուղի կուլտուրայի մասին հետևյալն ասաց.

«Այս տարի առաջին անգամ Մոսկվա յեն յեկել առաջավոր բաժրահագործ կոլտնտեսականների պատգամավորությունները և տեղեկություն են բերել իրենց նշանակալից հաջողություններին մասին: Ձեր միջոցով այդ հաջողությունների մասին այստեղ խոսում են հաղարավոր ու հաղարավոր առաջավոր կոլտնտեսականներ, վորոնք վերջնականապես կանգնել են նոր ճանապարհի վրա և արդեն հասկացել են, վոր այդ աշխատավորությանը յերջանիկ կյանքի տանող միակ ճանապարհն ե: Այդ ասում ե այն մասին, վոր նաև այնտեղ,

ուր աշխատավորության ճնշումն ու մասսաների հետամնացությունն առանձնապես մեծ եյին, այնտեղ ևս այժմ խոսում ե նոր, խավարից ազատագրված կյանքի աղբյուրը, վոր այնտեղ ևս նոր մարդիկն են առաջ անցել, վորոնք այժմ բազում հաղարներով են հաշվվում և վորոնց հետևից արդեն միլիոններ են գնում:

Այժմ, յերբ այդ միլիոններն զգացել են, վոր իրենք են իրենց կյանքի ստեղծողները, գլխավորը, վորի կարիքը նրանք զգում են, այդ կուլտուրան ե: Աշխատավորության կուլտուրականության աճումը մեր ներկա հաղթանակների հիմնական պայմանն ե:

Ուղրեկստանի, Կադախստանի և Միջին Ասիայի մյուս հանրապետություններն ու աղբյուրն մարդերի կուլտուրականությունն արագորեն աճել ե խորհրդային իշխանության տարիներին: Այդ են վկայում աշխատավորության գրագիտության աճումը, աղբյուրն մամուլի աճումը և այլն:

Սակայն միայն դրանով չե, վոր յերևում ե աշխատավորության կուլտուրականության աճումը:

Կոլտնտեսություններում, կոլտնտեսականների հանրային աշխատանքի մեջ ևս աճում ե մեր նոր կուլտուրան: Թեկուզ հենց նրանից, ինչ վոր մենք լսեցինք այս խորհրդակցությանը, յերևում ե, վոր ձեզ մոտ կոլտնտեսություններում արագորեն աճում են բամբակագործության վարպետների նոր կարգեր: Աճում են նոր տիպի վորձի ադրոնոմներ, աճում են բամբակագործության խոշոր կադակերպիչներ ու հմուտ մարդիկ: Կոլտնտեսային հանրային աշխատանքում, ինչպես և մեր բոլոր սոցիալիստական ձեռնարկություններում կոմիւնում ե նոր կուլտուրան, աճում են նոր կյանքի գիտակից կառույցողները:

Խորհրդային կարգն ապահովում ե նոր, սոցիալիստական կուլտուրայի արագաթափ աճը: Նոր կյանքի ստեղծմանը ակտիվորեն մասնակցելու այն հնարավորությունը, վոր բոլոր աշխատավորների համար ստեղծվում ե խորհրդային կարգի ու նրա կոլտնտեսությունների շնորհիվ, իր սոցիալիստական ձեռնարկությունների շնորհիվ,—մասսաներին խավարից հանում ե դեպի լույսը, դեպի կուլտուրական մարդկանց գիտակից կյանքը: Նոր կուլտուրան և աշխատավորության կուլ-

տուրադրանությունն ածուծ է վոչ միայն դպրոցական նստա-
րանի վրա, այլ և աշխատանքի մեջ, մանավանդ այն ժամա-
նակից, յերբ այդ աշխատանքը դարձավ հանրային ու կազ-
մակերպված՝ մեքենաների և ընդհանրապես նոր տեխնիկայի
լայն կիրառումով:

Սակայն աշխատավորութեան կուլտուրականութեան իսկա-
կան աճը հնարավոր է ապահովել միայն գրագիտութեան,
աղագային մամուլի և կուլտուրական հիմնարկությունների
հետագա ըստամենայնի զարգացումով՝ մայրենի լեզվով:
Իներքի և կուլտուրականութեան յեկամուտների աճումն աշ-
խատավորութեան մեջ արթնացնում է կուլտուրայի նոր ու
ավելի բարձր պահանջներ և դրա հետ միասին կուլտուրա-
կանութեանն էլ՝ ավելի արագ բարձրացման հնարավորու-
թյունն է ստեղծում: Այժմ մեր միութեան մեջ անհրաժեշտ
նախադրյալներ են ստեղծված, վորպեսզի ԽՍՀՄ-ի բոլոր
աղգուլթյունները, կուլտուրայի նկատմամբ ունեցած իրենց
բոլոր ազգային բազմապիսի պահանջներով կարողանան լիա-
կատար բավարարություն ստանալ:

Կուլտուրականութեանը գյուղացիներին դեպի ունեւոր կյանք
են տանում: Իսկ ունեւոր կյանքը կուլտուրականութեանն է՝ նը-
շանակում է նաև կուլտուրական կյանք: Ունեւորութեանն ու
կուլտուրականութեանը միեւնույն բանի յերկու անբաժան կող-
մերն են: Մենք այդ հենց իրականումն ենք տեսնում: Մեծ յե-
կամուտ ստացող կուլտուրականներն ավելի ու ավելի շատ են
ձգտում կուլտուրայի, եւ ավելի շատ հնարավորութեան են ունե-
ւում բավարարելու իրենց կուլտուրական պահանջները:

Կուլտուրականութեան յեկամուտները տարեց տարի աճում
են և ավելի արագ պիտի աճեն: Յեկամուտների մի մասը պիտի
գործադրվի կուլտուրային տնտեսութեան ընդարձակման ու հե-
տագա զարգացման վրա: Իսկ ի՞նչ պիտի անի կուլտուրականն
իր ավելցուկ յեկամուտը: Հասկանալի չէ, վոր գործադրելու չէ
իր կուլտուրական պահանջների բավարարման ուղղութեամբ,
վորպեսզի զարգարի իր տունը, իր գյուղը, վորպեսզի ավելի գե-
ղեցիկ, ավելի կուլտուրական կյանք վարի, վորպեսզի հաճա-
խի վրին, թատրոն, ռադիո ձեռք բերի, բարձրացնի իր գրա-
գիտութեանը, իր կուլտուրական մակարդակը: Յեւ յեթե այժմ
վորոշ կուլտուրականութեանը կուլտուրականները ավտոմեքե-

նաներով գնում են քաղաք՝ վորպեսզի կինոնկար տեսնեն, կամ
թատրոնում ներկայացում տեսնեն, ապա շուտով կինոն ու
թատրոնը կգան կուլտուրականութեան, իսկ ավտոմեքիկները, հաս-
կանալի չէ, գյուղում ավելի շատ կլինեն:

Գյուղում առաջ հարուստներ կային: Վերջինք նույն կու-
լակը: Նա ունեւոր կյանք էր վարում, սակայն կուլտուրականն
էր նրա կյանքը: Վո՛չ: Կուլակի մարդը հարստութեանը գոր-
ծադրվում էր այն նպատակով, վոր ընդարձակի չքավորու-
թեանը զաղանաբար շահագործելու իր հնարավորութեանները,
վորպեսզի փող կուտակի և գործադրի այն ավելի շատ մարդիկ
ստրկացնելու համար, իսկ ինքը բոլի ու տգետ կյանք էր վարում:
Լայնափող գրամաֆոնն ու սրբապատկերը կուլակի «կուլտու-
րականութեան» միակ ցուցանակն էին: Այժմ կուլտուրականութեան-
ներում կուտակում է լինում, սակայն ընդհանուրի բարիքի հա-
մար: Շուտով կուլտուրականութեանները կուլտուրականներին այն-
պիսի յեկամուտներ կտան, վորպիսին կուլակը յերազում էլ չի
տեսել և այդ յեկամուտը կգործադրվի մարդկանց կուլտուրա-
կան պահանջների բավարարման համար: Այս է սոցիալիզմի ե-
լութեանը: Նա նպատակ է մարդու կյանքի ծաղկմանը և նրան
կուլտուրական բարձր մակարդակի յե հասցնում: Կուլտուրակա-
նութեանը գյուղացիներին ազատեցին կուլակային շահագործու-
մից, հավիտենական աղքատութեանից և նրանց համար բաց ա-
րին յերջանիկ, կուլտուրական կյանքի ուղին:

Սակայն, ինքն իրեն, ինքնահոսով վոչինչ չի գալիս: Լավ
կյանքը ճրի չի տրվում, նրա համար պետք է պաշտարել, պետք է
աշխատել: Գլխավորն արված է: Կուլտուրականութեանները կան:
Կուլտուրական կարգը հաղթանակել է վերջնականապես և ընդ-
միշտ: Այժմ պետք է բոլոր ուժերն ուղղել կուլտուրականու-
թեանի ամրապնդման, յեկամուտի ավելացման, կուլտուրական աշ-
խատանքի վրա, իսկ այդ աշխատանքը, ինչպես ասացինք, փո-
քրը չէ:

Ստախանովյան շարժման զարգացումը վոչ միայն քաղաքում,
այլ և գյուղում կուլտուրականութեանների աճման լավագույն ցու-
ցանիչն է, աշխատանքի արտադրողականութեան աճման և կու-
լտուրականութեանների կուլտուրայի բարձրացման ցուցանիշը: Ստա-
խանովյանները գյուղի առաջավոր մարդիկն են: Պատի թերթը
պետք է նրանց դրավի իր աշխատանքների մեջ, վորպես ակտիվ

գյուղթղթակիցներ, վորպես նոր, սոցիալիստական կուլտուրայի ակտիվիստների: Պատի թերթի խմբագիրը թերթի առաջնահարգ պարտականութուններից մեկը պիտի համարի ակտիվ ու մշտական ողնություն ստախանովականներին՝ նրանց կուլտուրական մակարդակի բարձրացման, նրանց վորակի բարձրացման գործում: Այնպիսի հարցեր, ինչպիսին ստախանովականների ուսուցումն է, նրանց համար դասարաններ առանձնացնելը, նրանց ուսումնական պիտույքներ մատակարարելը, կուլտուրական աշխատանքի ու կյանքի լավագույն պայմանների ստեղծումը, այս ամենը չպետք է դուրս մնան պատի թերթի եջերից:

ԳՐԲԵՐԻ, ԹԵՐԹԵՐԻ ՅԵՎ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ներկայումս գյուղում կուլտուրական աշխատանքի հիմնական հարցը գրագիտության հարցն է: Առանց գրագիտության, առանց գրագիտության անընդհատ աճման վոչ մի կուլտուրա ստեղծել չես կարող: Գրագիտությունը տարրական, հասարակ գործ է, սակայն միանգամայն անհրաժեշտ է:

Հեղափոխությունից հետո գրագիտություն տարածելու ուղղությամբ վիթխարի աշխատանք է կատարված: Մենք համատարած գրագիտության հասանք ինչպես քաղաքում, այնպես էլ գյուղում: Տասնյակ միլիոնավոր մարդիկ սովորել են գրագիտական դպրոցներում: Սակայն, սխալ կլինի կարծել, թե գրագիտության ամբողջ հարցը գրագիտական դպրոցներով է լուծվում: Միմիայն ինքնահավան բյուրոկրատները կարող են մտածել, թե՝ անգրագետներին սովորեցրել ենք այբուբենը, վանկ-վանկ կարդալը, մինչև հարյուր հաշվելը—և արդեն բավական է: Վո՛չ, գրագիտությունը պետք է ուժեղացնել, պետք է առաջ շարժվել, հակառակ դեպքում անգրագիտության վերադարձն անխուսափելի լի յե: Գրագիտություն սովորած մարդկանց մեծ մասն, ի հարկե, առաջ է գնում, շարունակ կարդում է, աճում, ավելի կուլտուրական է դառնում: Սակայն, կան և այնպիսիները, վորոնք չեն կարդում, չեն գրում և գրագիտական դպրոցներում սովորածն էլ արդեն մոռացել են:

Նշանակում է՝ կոլտնտեսային կամ բրիգադային պատի թերթի առաջին խնդիրն է՝ թույլ չտալ, վոր մարդիկ կուլտու-

րապես հետ մնան, այլ ոգնել նրանց, վոր առաջ շարժվեն: Պետք է ստուգել, թե տվյալ կոլտնտեսությունում կամ բրիգադում դեռ կա՞ն արդյոք անգրագետներ և յեթե կա թեկուզ մեկը (չհաշված զուամյալ ծերունիներն ու նախադպրոցական տարիքի յերեխաները), հարկավոր է այնպես անել, վոր այդ մի հոգին էլ գրագետ դառնա: Պարզ է, վոր յեթե անգրագետներն սլելի շատ լինեն, պետք է ավելի ևս լուրջ ձեռնամուխ լինել այդ գործին: Ամենից առաջ հարկավոր է այդ հարցի մասին թղթակցություն տեղավորել, թե՝ «կոլտնտեսության վարչությունը, կոմյերիտական կադակերպությունը գիտե՞ն արդյոք, վոր մեզ մոտ դեռևս անգրագետներ կան»: Կամ թե՝ «կոլտնտեսությունում վոչ մի անգրագետ չպետք է լինի»: Յեվ հետո՝ պետք է պարբերաբար հաղորդել, թե ինչպես է ընթանում անգրագիտության մնացորդների վերացումը: Չե՞ վոր կարող է լինել այսպես—գրագիտական դպրոց կա, անգրագետների ցուցակը կաղմված է, ուսուցիչն էլ առանձնացված է, բայց անգրագետները չեն սովորում: Ահա, այդպիսի դեպքում պետք է աշխատել, վոր միջին մեծահասակ անգրագետներն էլ իրոք գրագիտություն սովորեն: Դրան հասնելը դժվար չի լինի, յեթե թերթը գրա մասին գրի:

Բայց, ընդունենք, թե տվյալ կոլտնտեսությունում բոլորովին անգրագետ մարդ չկա, բոլորը գրել—կարդալ գիտեն: Այն ժամանակ թերթն իր առաջ խնդիր պիտի դնի—այնպես անել, վոր բոլորը կարողանան թերթեր ու գրքեր կարդալ: Կոլտնտեսությունում չպետք է լինի հասակավոր մարդ, վորը տպագիր թերթեր չկարդա: Գուցե կասեն, թե այդ դեպքում թերթերը չեն բավականանա: Սակայն այդ ճիշտ չէ: Պարտադիր չէ, վոր բոլորն էլ կենտրոնական թերթեր կարդան. կարելի յե բավականանալ տեղական մարդային կամ շրջանային թերթերով: Սակայն անպայման հարկավոր է մարդկանց վարժեցնել կարդալու: Յեթե կոլտնտեսության յուրաքանչյուր ընտանիքին թերթ չի հասնում, կարելի յե թերթ կարդալ խրճիթ-ընթերցարանում կամ ակումբում:

Ինչպե՞ս մարդկանց վարժեցնել թերթ կարդալու: Ամենից առաջ պետք է այնպես անել, վոր թերթերը կանոնավոր հասնեն բաժանորդին, վոր տեղական փոստային բաժանմունքը լավ աշխատի, վոր գյուղխորհուրդը հսկի այդ գործին: Հարկավոր է

ընթերցողներին խորհուրդ տալ, թե ինչ կարդալ: Որինակ՝ պատի թերթի հերթական համարում կարելի չե գրել. «Ընկերներ, «Խորհրդային Հայաստան» թերթի այսինչ որվա համարում կարդացե՛ք այսինչ հոգւածը. այնտեղ գուցէ շատ հետաքրքիր բաներ կգտնե՛ք»: Բոլորը պատի թերթը կկարդան և կհետաքրքրվին հանձնարարված հոգւածով: Մեկ յերկու անգամ այդպես թերթում գրելուց հետո ընթերցողներն արդեն իրենք կսկսեն տպագիր թերթում վորևէ հետաքրքիր բան վորոնել: Յեւ, ի հարկե, հետաքրքիր բան կգտնեն: Բավական ե, վոր մարդ վարժվեց թերթ կարդալու, այնուհետև արդեն զժվար կլինի առանց թերթի, այնպես, ինչպես առավոտյան վեր կենալուց հետո մարդ չի կարող չվազի:

Առանց թերթի կանոնավոր ընթերցանության չի կարող լինել տեխնիկական ու քաղաքական գրադարանության աճում: Այդ պետք ե լավ հիշել: Պատի թերթի միջոցով մարդկանց պիտի վարժեցնել կանոնավոր թերթ կարդալու:

Իսկ գրե՞ք: Մի՞թե պատի թերթի ուղղակի պարտականությունը չի՝ պրոպագանդ մղել, վոր կոլտնտեսականները գրեք ևս կարդան: Մեր գյուղերում արդեն գրադարաններ ու գրավաճառանոցներ կան: Պատի թերթը պետք ե պարբերաբար տեղեկացնի, թե գրադարանում ինչ նոր գրքեր ե ստացվել և ինչ նոր գրքեր կարելի չե գնել գրախանութում: Կարելի չե պայմանավորվել գրադարանատեր ու գրավաճառի հետ, վոր նրանք կադմեն այդ տեղեկությունները: Լավ կլինի այդ տեղեկություններում ասել նաև, թե ինչի մասին ե խոսվում տվյալ գրքի մեջ, ինչ կարելի չե սովորել նրանից: Չպետք ե կենտրոնական թերթերի գրախոսականները՝ տվյալ գրքի մասին կտրել ու կպնել պատի թերթին, ինչպես անում են մի շարք պատի թերթերի խմբագիրներ: Չպետք ե այդպես վարվել, վորովհետև կենտրոնական թերթում գրախոսականները գրվում են ընթերցողների վորոշ չըջանալի համար, իսկ պատի թերթը՝ ուրիշ չըջանալի համար ե:

Յեթե ուզում եք ձեր ընթերցողների ուշադրությունը հրավիրել այս կամ այն գրախոսականի վրա, ուղղակի պատի թերթում գրեք, վոր այսինչ թերթի այսինչ համարում գրախոսական կա այսինչ գրքի մասին, վոր յուրաքանչյուր ընթերցող կարող ե տեղի գրադարանում վերցնել և կարդալ:

Սակայն պատի թերթը նոր գրքի մասին միայն տեղեկություն տալով չպիտի բավարարվի: Հարկավոր ե հետաքրքրություն առաջացնել դեպի լավ գիրքը և ընթերցողներին գնել հասկանալ այն:

Խմբագիրներին խորհուրդ ենք տալիս այսպիսի փորձ անել. գրադարանատեր ու դպրոցի լեզվի ուսուցչի հետ պայմանավորվել, վոր նրանք մի լավ գիրք ընտրեն և թերթի միջոցով խորհուրդ տան բոլորին՝ կարդալ այդ գիրքը: Վորպեսզի գիրքն արագ կարդացվի, կարելի չե կոլեկտիվ ընթերցանություն կադմակերպել: Գիրքը կարդալուց հետո, թող յուրաքանչյուրն իր կարծիքը գրի նրա մասին: Այդ կարծիքներից ամենախելացիները տեղավորեցե՛ք թերթում «այսինչ գրքի քննադատությունը» ընդհանուր վերնագրով:

Ամենևին ել պարտադիր չե, վոր բոլոր կոլտնտեսականներն առանց բացառության կարդացած վինեն այդ գիրքը, վորպեսզի կարելի լինի կարծիքներ տալ նրա մասին: Բավական ե, վոր մի խումբ կոլտնտեսականներ կարդացած լինեն, այնուհետև թերթում տեղավորված կարծիքները հետաքրքրություն կառաջացնեն և բոլորն արագությամբ կկարդան այդ գիրքը:

Ի հարկե, գեղարվեստական գրքի մասին գրված կարծիքների մեջ վիճելի բաներ ել կլինեն, կարելի չե նաև այդ տեղավորել, սակայն ուսուցչիչը պետք ե բացատրի, թե ինչն ե ճիշտ, ինչն ե վիճելի և ինչն ե սխալ: Կասկած չկա, վոր այդպիսի նյութը կարող ե աշխուժացնել վոչ միայն պատի թերթը, այլ և կոլտնտեսության գրադարանի աշխատանքը:

Գրական ստեղծագործությունների պրոպագանդի ուրիշ ձևեր ևս կարելի չե հանձնարարել: Գրականություն կարդալը կյանքն ուսումնասիրելու, ճանաչելու միջոց ե: Գրականության միջոցով, բացի նրա պատճառած հաճույքից, կարելի չե նաև ալելի լավ տեսնել կյանքը: Ահա, որինակ՝ Հովհ. Թումանյանի «Գիթոր» պատմվածքը: Այս պատմվածքը կարդալուց հետո կարելի չե այն համեմատել կոլտնտեսային պատանեկության կյանքի հետ: Կատարվի հին ու նոր կյանքի իրական հակադրությունը: Դրանով միաժամանակ հետաքրքրություն կառաջանա դեպի գրականությունը: Ընթերցանությունը լուրջ ու ոգտակար գործ պիտի համարել և վոչ թե ժամանց: Գրական ստեղծագործության ու կյանքի համեմատությունն ընթերցողին կվարժեցնի խորա-

նալ գրքերի մեջ, հասկանալ նրա իմաստը, այսինքն, կրարձրացրնի նրա կուլտուրական մակարդակը:

Հասկանալի չէ, վրո կոլտնտեսականները կարողո՞ւ են վոչ միայն գեղարվեստական, այլ և ուրիշ գրքեր: Պատի թերթում նրանց մասին ևս պիտի գրել և ըստ հնարավորին տալ նրանց բովանդակությունը: Որինակ՝ գրադարանում մի գիրք և ստացվել այն մասին, թե հորթերն ինչպես պիտի պահել ու աճեցնել: Մեջ բերեք գրքում յեղած մի քանի ցուցումները և հարց տվեք. «Իսկ մեզ մոտ ի՞նչ գրությունն է: Կոլտնտեսությունում արդյո՞ք ամեն ինչ այնպես է արվում, ինչպես գիտությունն է պահանջում»:

Իհարկե, գրագիտության բարձրացման համար մղվող սրագրարը միայն գրքեր ու ժուռնալներ կարդալու պրոպագանդով չի սպառվում: Հարկավոր է մարդկանց դպրոցներում սովորեցնել: Համարյա ամենուրեք գոյություն ունեն հասակավորների դպրոցներ, վորտեղ ընդհանուր կրթական առարկաներ են դասավանդվում: Այժմ այդ դպրոցները շատ կարելիոր են: Մեզ անհրաժեշտ է բարձրացնել կոլտնտեսականների ընդհանուր կրթական մակարդակը:

Գյուղատնտեսական տեխնիկան աճում է, մեքենաների թիվն ավելանում է, ագրոտեխնիկան զարգանում: Առանց մարդկանց ընդհանուր կրթական մակարդակը բարձրացնելու գործն առաջ չի գնա: Ել չենք խոսում այն մասին, վրո կոմբայնատար դառնալու համար հարկավոր է վոչ միայն կոմբայնն ուսումնասիրել, այլև իմանալ զեթ տալուական մաթեմատիկա, աշխարհագրություն, մայրենի լեզու, ինչպես և քաղցրագիտություն: Վերցնենք հենց բրիգադիրին կամ ողակավարին: Նրանք ինչի՞ յեն պետք, յեթե դրադետ չեն: Գեո շարքային կոլտնտեսականի համար ել առանց գրագիտության դժվար է յուրա գնալ: Մենք ընդհուպ մոտեցել ենք այն վիճակին, վոր բերքատվության տեսակետից հասնենք առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին և վոչ միայն հասնենք, այլև անցնենք: Բայց մի՞թե անդրադետ մարդկանցով կարելի յե այդ անել: Մեզ վիճակվել է զրույց անել մի կոլտնտեսուհու հետ, վորը կարողացել է հեկտարից 550 ցենտներ չաքարի ճակնդեղ ստանալ: Այդ համարյա համաշխարհային ռեկորդ է: Յեվ պարզվեց, վոր այդ կոլտնտեսուհին կիսադրադետ է, նա դանդաղում էր, թե «գիտե՞ք, ինձ համար կրկնակի դժվար է աշխատել, քան գրագետ մարդու համար»:

Որինակ՝ հարկավոր է հաշվել, թե մի հեկտարում քանի արմատ կա: Յես լավ գիտեմ, վոր հեկտարում 110 հալարից պակաս չալտի լինի արմատների թիվը: Յեթե պակաս է, նշանակում է իր ժամանակին լրացուցիչ ցանք պիտի անել: Բայց ինչպե՞ս հաշվես: Գրագետները մի քանի քառակուսի մետր չափում են, հաշվում այդ տարածության արմատները, հետո թղթի վրա բաղմապատկում և իմանում, թե ամբողջ մի հեկտարում քանի արմատ կա: Յես բաղմապատկումը չեմ հասկանում և ստիպված եմ լինում սողալ ամբողջ պլանտացիան և հաշվել բոլոր թիվերը»:

Այս դանդաղ շատ բնորոշ է: Այստեղ մենք տեսնում ենք, թե բերքատվության բարձրացումն ինչպես է դեմ առնում թրվաբանության չորս գործողություններին: Գյուղացիները հաղարավոր տարիներ աշխատել ու յուր յեն գնացել առանց գրագիտության: Սակայն նրանք և տառապել են և սովի մատերվել: Այժմ վոչ մի կերպ չի կարելի անդրադետ յուր գնալ: Մենք աշխատում ենք մեզ համար և վոչ աղաների: Ցանկանում ենք ամենաբարձր բերքն ստանալ, իսկ դրա համար պետք է սովորել:

Գրագիտությունը չահավետ գործ է և այն կարելի յե ձեռք բերել, միայն ցանկություն է հարկավոր: Խորհրդային իշխանության պայմաններում կրթությունն ինքն է ժողովրդի ձեռն ընկնում: Պետությունը միջոցներ չի խնայում աշխատավորության ուսուցման համար: Նույն կոլտնտեսուհին, վորի մասին վերը խոսեցինք, այժմ նստած սովորում է այն ամենը, ինչ իրեն հարկավոր է: Իսկ ձեր կոլտնտեսությունում ինչպե՞ս է աշխատում մեծահասակների դպրոցը: Ապա մի մտեք այդ դպրոցը, բնկեր խմբագիր, և թերթում տեղեկություն տվեք նրա աշխատանքների մասին: Ի՞նչ է պակասում դպրոցին, ինչո՞վ պիտի ոգնել նրան: Թերթը լուսարձակի պես պետք է պայծառորեն լուսավորի կոլտնտեսության կյանքի բոլոր անկյունները:

Բայց դուցե ձեր կոլտնտեսությունում բոլորովին դպրոց ե՞լ չկա մեծահասակների համար: Այդ դեպքում պետք է բարձրացնել այդ խնդիրը և այնպես անել, վոր դպրոց բացվի: Իսկ դրան հասնել՝ թերթի կարող է միայն մեկ ճանապարհով գրել, տեղեկացնել բոլորին, արթնացնել հասարակական կարծիքը: Այդ շատ հզոր միջոց է:

Կուլտուրայի հարցերը ճշտորեն լուսաբանելու համար պետք է լավ ծանոթանալ, թե ինչ միջոցառումներ են նախապատրաստում տեղական կուսակցական կազմակերպությունը, կուսակցության շրջվածքում մարդկամբ: Շատ կուսակցական կազմակերպություններ ձմռան կուլտուր-լուսավորական աշխատանքի մեծ պլան են մշակել: Պետք է վերցնել այդ պլանը և թերթի միջոցով ոգնել նրա իրագործմանն այն կուլտուրականությունում, վերաբերյալ և տեսնում թերթը:

Ուրինակի համար մի քանի քաղվածք կբերենք ՀամԿ(Բ)Կ Մոսկվայի Կոմիտեյի բյուրոյի վորոշումից՝ «1935-36 թվի ձմռանային շրջանում դյուշում կուլտուր-լուսավորական աշխատանք կատարելու մասին»: Այդ վորոշման մեջ նշված են հետևյալ միջոցառումները.

«1. Մինչև 1936 թվի դարունը Մոսկվայի մարզում վերացնել անգրագիտության մնացորդները կուլտուրականների միջից:

2. Մեծահասակների դպրոցները ներգրավել 300.000 կուլտուրական՝ մայրենի լեզու, մաթեմատիկա, աշխարհագրություն և բնագիտություն սովորելու համար: Պետհրատի Մոսկվայի մարզային բաժնին առաջարկել՝ մարդի կուլտուրականներին դասադրքեր ու գրեհական պիտույքներ մատակարարել:

100 Շրջանում կազմակերպել կուլտուրականային խմբակներ՝ ոտար լեզուներ սովորելու համար:

3. Կրկնապատկել դյուշական գրադարանների մշտական բաժանորդ-ընթերցողների թիվը: Գյուղական գրադարաններն իրենց աշխատանքը չպետք է սահմանափակեն միայն մշտական ընթերցողների շրջանակով, այլ պետք է կուլտուրականների ամենալայն մասսաներին ներգրավեն գեղարվեստական գրականության ընթերցանության մեջ, այնպես, վոր յուրաքանչյուր կուլտուրական առնվազն մի քանի գիրք կարդա, որինակ՝ Գորկու «Մայրը», Ֆուրմանովի «Ձապալեմ»-ը, Շոլոխովի «Հերկած խոտան»-ը, Ոստրովսկու «Ինչպես եր կոփվում պողպատը», Նովիկով-Պրիբոյի «Յուսիմա»-ն, Ֆադեևի «Ձարդը», Սերաֆիմովիչի «Յերկաթե հեղեղը», Ավդեյենկոյի «Յես սիրում եմ»-ը, Վս. Իվանովի «Ձրահաղնացքը», Ստավսկու «Թափը» և այլն:

766-87

4. Կիսագրագետների համար գեղարվեստական գրականություն ընթերցանություն կազմակերպել մեծահասակների դպրոցներում, խրճիթ-ընթերցարաններում, կարմիր անկյուններում, հատուկ խմբակներում կուլտուրականների տանը: Այդ աշխատանքների մեջ ներգրավել ուսուցիչներին, խրճիթ-ընթերցարանի ակտիվին, միջնակարգ դպրոցի բարձր դասարանների աշակերտներին, կոմունիստներին ու կոմյեդիոտականներին:

Կազմակերպել 300 նոր կուլտուրականային գրադարան:

5. Համաշխարհային ու ուս կլասիկները ստեղծագործությունները կուլտուրական ընթերցողի մեջ լայնորեն տարածելու կապակցությամբ յուրաքանչյուր շրջանում առնվազն յեքեք անգամ կուլտուրական ընթերցողների կոնֆերանս հրավիրել:

6. Խորհրդային դրոշների ու կուլտուրականների ըստեղծագործական հանդիպում կազմակերպել (յուրաքանչյուր շրջանում 2-3 անգամ) և այդ հանդիպումներն ոգտագործել կուլտուրականային գրական ակտիվ ստեղծելու համար»:

Ուշագրավ է 100 շրջանում ոտար լեզուներ սովորող կուլտուրականների խմբակներ կազմակերպելը: Այդ ցույց է տալիս, թե կուլտուրական մասսայի կուլտուրական պահանջները վորքան արագ են աճում: Կասկած չկա, վոր դյուշում արդեն շատ մարդիկ (կան, վորոնք ցանկանում են ոտար լեզուներ սովորել: Ստուգեցեք, թե չի՞ կարելի արդյոք ձեր կուլտուրականությունում ևս այդպիսի խմբակ կազմակերպել:

ՀամԿ(Բ)Կ Մոսկվայի մարզային կոմիտեյի վորոշմամբ նախատեսվում է ընթերցողների մի շարք կոնֆերանսներ հրավիրել: Այն, ինչ վոր մենք վերն ասացինք՝ գեղարվեստական գրականության պրոպագանդի կապակցությամբ, կարող է նախապատրաստական աշխատանք հանդիսանալ այդպիսի կոնֆերանսի համար: Ընթերցողների մեջ հետաքրքրություն կառաջանաղեպի գրականությունը: Նրանք կիմանան, թե ինչ պահանջել ընթերցողների կոնֆերանսում և իրենք ինչ պիտի առեն այդ կոնֆերանսում:

Ինչ վերաբերում է խորհրդային դրոշների ու կուլտուրականների ստեղծագործական հանդիպմանը, ապա այդ կարեկի լե

կազմակերպել վոչ միայն Մոսկվայի մարզի կոլտնտեսություններում, այլ և բոլոր մարզերում: Պատի թերթը շատ լավ բան արած կլինի, յեթե իր վրա վերցնի այդպիսի հանդիպումների կազմակերպման նախաձեռնությունը: Համարյա բոլոր քաղաքներում կան խորհրդային դրողների միություն բաժանմունքներ: Կարելի չե գնալ այնտեղ, մի կամ մի քանի դրողի հետ պայմանավորվել, վոր գան կոլտնտեսություն: Միայն, հանդիպումն այնպես պիտի կազմակերպել, վոր այն ոգուտ տա: Հարկավոր է դրա մասին նախորոգ դրել թերթում, պարզել, թե ախտին ինչ է ուզում ստանալ դրողների հետ հանդիպում ունենալուց: Ավելի լավ է առաջին հանդիպման նյութը դարձնել դրողի գրույցը կոլտնտեսության ակտիվի հետ՝ խորհրդային դրականության մասին:

Շատ կոլտնտեսություններում մարդիկ կան, վորոնք փորձեր են անում պատմվածքներ, վոտանավորներ գրել: Հարկավոր է այնպես անել, վոր դրողը կարգա աղջ սկսնակների ստեղծագործությունները և նրանց գործնական խորհուրդներ տա, թե ինչպես պիտի գրել սովորել:

Մի անգամ կոլտնտեսություն յեկած դրողի հետ կարելի չե կապ պահպանել: Կոլտուերայի բնագավառում նա կարող է ոգնել և՛ կոլտնտեսությանը, և՛ դրող կոլտնտեսականներին: Կոլտնտեսականների հավանության արժանացած պատմվածքներն ու վոտանավորները կարելի չե գետեղել պատի թերթում:

Խորհրդային յերկրում կոլտնտեսականի կոլտուերական մակարդակի բարձրացման համար շատ միջոցներ ու ձևեր կան: Հարկավոր է միայն մտածել և գործի անցնել:

Ահա, որինակ, կուսակցության Մոսկվայի Կոմիտեյի վորոշմամբ նշած միջոցներից մեկը.

«Ճորտատիրական ժամանակների, կալվածատիրական հողատիրության շրջանի պատմությունը, ԽՍՀՄ-ում պրոլետարական մեծ հեղափոխության պատմությունը, սոցիալիստական շինարարության նվաճումներին, ինչպես և Խորհրդային Միության ու Մոսկվայի մարզի եկոնոմիկային և կոլտուերային կոլտնտեսականներին ծանոթացնելու համար եքսկուրսիաներ կազմակերպել դեպի Մոսկվայի թանգարանները, պատկերասրահներ՝ առնվազն 75 հազար կոլտնտեսականի մասնակցությամբ և Մոսկվայում ստեղծել

կոլտնտեսային եքսկուրսիոն քաղա: Նույն հարցերի շուրջը յուրաքանչյուր շրջանում կազմակերպել դասախոսություններ՝ ցուցադրելով նկարներ, կազմակերպել ֆոտոցուցափեղկեր, ցուցահանդեսներ և դիտական կինոֆիլմեր»:

Միթե ամեն մի շրջանի կոլտնտեսություններում չի կարելի այս նույն բանն անել: Իհարկե, կարելի չէ: Հին ժամանակ դյուղական բնակչության կոլտուերական մակարդակի ցածր լինելը պայմանավորվում էր նաև նրանով, վոր մարդիկ սահմանափակ տարածություն վրա էյին ապրում և կարելի չե ասել, լույս աշխարհ չեյին տեսնում: Յուրաքանչյուր հին դյուղում շատ ու շատ մարդիկ կային, վորոնք իրենց կյանքում յերկաթուղի չեյին տեսնում, հաճախ իրենց դյուղից բոլորովին դուրս չեյին գալիս: Այժմ այդպիսի մարդիկ համարյա չկան: Բաղմաթիվ կոնֆերենցիաները, համագումարները, դասընթացները դյուղական բնակչությանը հնարավորություն են տալիս հաճախակի լինել քաղաքներում և հաղորդակից լինել քաղաքի կոլտուերային: Յեվ վոչ միայն մարդային քաղաքներն են գնում կոլտնտեսականները, այլ հաճախ նաև մայրաքաղաք են գնում: Հենց վերջին մի քանի ամսվա ընթացքում դյուղերից շատ մեծ թվով մարդիկ են գնացել Մոսկվա, գրույց ունեցել կուսակցության ու կառավարության դեկավարների հետ, ընկեր Ստալինի հետ:

Իհարկե, դրանք կոլտնտեսային դյուղի առաջավոր մարդիկն էյին, վորոնք իրենց հիանալի աշխատանքով մեծ պատվի էյին հասել: Սակայն մենք գիտենք, վոր կոլտնտեսություններում քիչ չեն հարվածայինները, վոր կոլտնտեսականների մեջ մեծ ցանկություն կա գեթ մի ուրիվ քաղաք գնալ և տեսնել, թե ինչ կա այնտեղ: Պետք է ընդառաջ գնալ այդ ցանկությանը: Յեվ այստեղ էլ թերթը կարող է նախաձեռնություն հանդես բերել: Պետք է թերթում տեղավորել, ասենք թե՛ խորհրդակցության համար քաղաք գնացած վորեւ կոլտնտեսականի պատմածը, թե ինչպես է նա գործարաններն ու թանգարանները գնացել և ինչ է տեսել այնտեղ: Իսկ հետո՝ հավաքել մի խումբ կոլտնտեսականներ, առաջին հերթին յերկառարդներից, և եքսկուրսիա կազմակերպել դեպի քաղաք: Կարծում ենք, կոլտնտեսության վարչությունը կընդառաջի դրան: Գործին կլվի կոմյերիտական կազմակերպությունը և եքսկուրսիան գլուխ կդա: Յեթե քաղաքը հեռու չե և կոլտնտեսությունն էլ բռնատար ավտոմոբիլ

ունի, կարելի չե այդ ամփոփելով գնալ: Յեթե մոտիկ յերկաթուղի կա, ավելի լավ: Կարելի չե քաղաք գնալ հանգստի որսա նախորդակին և քաղաքում՝ այցելել գործարանները, թանգարանները, լինել քաղաքի թատրոնում: Կասկած չկա, վոր այդպիսի եքսկուրսիան կուտուրակա՞ն լավ գործ կլինի: Թերթի խնդիրը միայն հարցը բարձրացնելն է, հետաքրքրություն առաջացնելը, իսկ կազմակերպել և գործը գլուխ բերել կարող է և վարչությունը և կոմյունիստական կազմակերպությունը:

Այսպիսի եքսկուրսիայից հետո լավ կլինի պատի թերթում անկետա տեղափորել այսպիսի ընդհանուր վերնադրով «Ի՞նչ տեսա յես քաղաքում» կամ՝ «Ինչն ինձ դուր յեկավ քաղաքում»: Այսպիսի անկետան շատ հետաքրքիր բան կտա և նրանց, ովքեր եքսկուրսիայի չեն մասնակցել: Գլխավորն այն է, վոր կնդարձակվի մարդկանց մտահորիզոնը, կնդարձվի նրանց ճանաչողությունը կյանքի նկատմամբ: Ձե՞ վոր կան մարդիկ, վորոնք կես դարձ շարունակ յերկաթե գութանով վար են արել, բայց չը գիտեն, թե այդ գութանն ինչպես է պատրաստվում: Եքսկուրսիան պետք է ուղտագործել նաև քաղաքական տեսակետից: Որինա՞ն կթե յեթե Հոկտեմբերյան շրջանի կոլտնտեսականներն եքսկուրսիա գնան Լենինականի տեքստիլ կոմբինատը վերադառնալուց հետո նրանք պետք է թերթում պատմեն, թե բանվորներն ինչպես էյին իրենց մշակած բամբակից կտավ պատրաստում: Կամ, յեթե Աբարանի, Ախտայի և այլն, կոլտնտեսականներն եքսկուրսիա գան Յերևան և այցելեն հեղափոխություն թանգարանը, նրանք վերադառնալով պատի թերթի միջոցով կարող են պատմել այնտեղ իրենց տեսածի և խմացածի մասին:

Այսպիսի նյութը կոզնի կոլտնտեսականներին՝ բարձրացնել նաև իրենց քաղաքական գրագիտություն մակարդակը:

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

Դյուզում կուլտուրական—լուսավորական աշխատանքի ոջախը ակումբն է: Արդեն կան կոլտնտեսություններ, վորոնք այնպիսի լավ ակումբներ ունեն, վոր այդ ակումբներն իրավացի կերպով կուլտուրայի պալատներ են կոչվում: Սակայն ավելի շատ են այն կոլտնտեսությունները, վորոնք ակումբ չունեն, կամ վորոնք ակումբի տեղ խրճիթ—ընթերցարան ունեն: Դրա համար ել նախ կխոսենք խրճիթ—ընթերցարանների մասին, նրանց

խնդիրների մասին և թե կոլտնտեսային պատի թերթն ինչպես պետք է լուսարանի նրանց խնդիրները:

Խրճիթ—ընթերցարանն այլևս չի կարող լիովին բավարարել կոլտնտեսականների աճած կուլտուրական պահանջները: Խրճիթ—ընթերցարանը ծնունդ է առել այն ժամանակ, չերբ դյուզում գեոևս անհատական տնտեսություններն էյին գերակշռում: Խրճիթ—ընթերցարանը մի կողմից դրադարանին եր փոխարինում, մյուս կողմից՝ ակումբներին: Այն ժամանակ դյուզում գեոևս քիչ թերթեր եր ստանում և դյուզացիները խրճիթ—ընթերցարան էյին դալիս թերթ կարդալու, քաղաքական նորություններ իմանալու, ագրոմինիստի մասին դրույց լսելու և կամ գիրք կարդալու: Միանգամայն պարզ է, վոր այժմ այդ բայական չէ: Ընդունենք մի կոլտնտեսություն, վորտեղ յուրաքանչյուր ընտանիքը մեկ կամ նույնիսկ մի քանի թերթ է ստանում, իսկ այդպիսի կոլտնտեսություններ քիչ չեն: Ընդունենք, թե այդ կոլտնտեսությունները մի կանոնավոր դրադարան ու դրափաճառանոց ունի: Ել ինչո՞ւ կոլտնտեսականը կգնա այդ հին տիպի խրճիթ—ընթերցարանը: Թերթը կամ գիրքը նա տանն էլ կարող է կարդալ: Իսկ ակումբը գնալ նա կցանկանա, քանի վոր այնտեղ և ներկայացում կտանի, և յերաժշտություն կլսի, վորտեղ դանդաղ խմբակներ կան, վորտեղ կարելի չե դասախոսություն լսել և այլն: Ահա թե ինչու այժմ կոլտնտեսականները ձգտում են ակումբներ կառուցել և այն էլ լավ ակումբներ: Սակայն, կրկնում ենք, առայժմ գեո վո՛չ բոլոր կոլտնտեսություններում ակումբներ կան: Նրա՞նակում է, բոլոր միջոցները պիտի ձեռք առնել, վորպեսզի խրճիթ—ընթերցարաններն այնպես աշխատեն, վոր կարողանան ակումբներ կառուցվին:

Այժմ մի նայեցեք ձեր խրճիթ—ընթերցարանին և տեսեք, թե ինչպե՞ս է աշխատում: Հավանական է, վոր վատ է աշխատում: Հավանորեն այնտեղ կեղտոտ է, բոլորը ծխում են, իսկ յերբ բաղմունքուն է հալաքվում, խիստ աղմուկ է լինում: Այլևի հաճախ խրճիթ—ընթերցարանը բոլորովին փակված է լինում, կամ թե զբաղված է ժողովներով:

Մենք այսպես մտահորեն ենք խոսում ձեր խրճիթ—ընթերցարանի մասին, վորովհետև մեզ շատ լավ հայտնի չե խրճիթ—ընթերցարանների մեծ մասի վիճակը: Նշանակում է՝ պատի թերթ փոխարինել ակումբներին, մինչև վոր իսկական կոլտնտեսային

թըն ամենից առաջ պետք է ձեռնամուխ լինի խրճիթ-ընթերցարանում կարգ հաստատելու: Այդ նշանակում է՝ պետք է մաքրություն ստեղծել խրճիթ-ընթերցարանում, վորպեսզի այդ տեղ մտնելը հաճելի լինի, վորպեսզի մարդ ցանախանա այնտեղ գնալ: Այնուհետև պետք է պահանջել, վոր խրճիթ-ընթերցարանում խիստ կարգեր սահմանվեն: Դրա համար պետք է դոյու-թյուն տնեհա խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի ձգվելու ծր-րադիր-յերը, վոր ժամերին կարելի չէ այնտեղ ցածրաձայն կարգալ, յերբ կոնկրետ ընթերցանություն կկազմակերպվի, յերբ զեկուցումներ կլինեն և այլն:

Այդպիսի ցուցակ-պլանը պետք է կախվի աչքի ընկնող տեղում, վորպեսզի բոլորն իմանան, թե յերբ՝ ինչ է լինելու: Չպետք է թույլ տալ, վոր խրճիթ-ընթերցարանն զբաղվի պարամունքներով, ժողովներով և այլն: Դրա համար կարելի չէ ուրիշ շենքեր ոգտադրծել:

Շատ կուտնտեսություններում դեռևս մարդկանց չեն վար-թեցրել խրճիթ-ընթերցարան հաճախել: Դրա համար ել կա-րող է պատահել, վոր սկզբնական շրջանում, յերբ նույնիսկ կարգ ու կանոն է հաստատված, հաճախորդներ չլինեն: Դրա համար չպետք է վրդովվել: Կարգը խստորեն պետք է պահպանել: Մարդիկ կվարժվեն և խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքը վեր-կարգավորվի: Յեթե, ասենք թե, այսօր ժամը 6-ին դրույց է նշանակված, նշանակում է ուղիղ ժամը 6-ին պետք է զրույցն սկսել, յեթե նույնիսկ մի 10 հոգի լինեն յեկած: Թե չե՝ մեզ մոտ արդեն սովորություն են դարձրել ժողովը նշանակել ցե-րեկվա ժամը 12-ին, բայց սկսել յերեկոյան 6-ին, դեռ լավ է, յեթե 6-ին համաքվեն և վոչ թե 9-ին: Ժամանակը հաշվի չառ-նելը, իզուր տեղը ժամեր կորցնելը անկուղտուրականության նշան է: Այդ պատկանական ժամանակներից մնացած, ազատա-զուրկ ու հետամնաց աշխատանքի շրջանից մնացած սովորու-թյուն է և այդ սովորությանը վերջ պիտի տալ: Սովորել ժամանակը հաշվել վոչ թե ժամերով, այլ րոպեներով ու վայրկյաններով—ահա կուղտուրականության նշանը: Հավա-տացած յեղեք, վոր յեթե մի քանի անգամ զրույցը ձիջտ ժա-մին սկսվի, բոլորը կվարժվեն ու ժամանակին կգան: Առանց դը-րան խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքն, ինչպես հարկն է, չի կարգավորվի:

Իհարկե, խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքն անմիջակա-նորեն պիտի կարգավորի վոչ թե պատի թերթը, այլ գյուղ-խորհուրդը, տեղի կուսակցական ու կոմյերիտական կազմա-կերպությունները, սակայն թերթը պարտավոր է ոգնել դրան, թերթը պետք է խմանա, թե ինչ բանի պիտի ձգտել: Խրճիթ-ըն-թերցարանի աշխատանքի բարելավման պայքարը կարելի չէ աջակց սկսել: Թերթում մի հոգված է տեղավորում խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի մասին, վորտեղ գրվում է թե ինչն է վատ և ինչպես պետք է վերակառուցել այդ աշխատանքը: Հե-տո պետք է տեղավորել խրճիթվարի հոգվածը հետևյալ վերնա-գրքով «Ինչից է գանգատվում մեր խրճիթվարը»: Հետո տեղա-վորել մի քանի առաջավոր կուտնտեսականի թղթակցություննե-րը՝ «Ինչ ենք ուզում խրճիթ-ընթերցարանից» վերնագրով: Ահա այդ թղթակցություններին ել պատասխան կտան կոլվարչության նախագահը, գյուղխորհրդի նախագահը, կուսակազմակերպության քարտուղարը:

Սակայն ընդունենք, թե խրճիթ-ընթերցարանն սկսեց աշխա-տել ինչպես հարկն է: Մաքրություն ստեղծեցին, կարգ ու կա-նոն սահմանեցին հաճախումներն ել լավ են: Ամեն ինչ լավ է: Սակայն թերթի խնդիրը դրանով չի սպառվում, հենց այդտեղ է, վոր սկսվում է խկական աշխատանքը:

Ի՞նչ է կատարվում խրճիթ-ընթերցարանում, ի՞նչ է նա-խատեսվում մոտակա ժամանակների համար, ի՞նչ պետք է ա-նել: Այս ամենի մասին պետք է հաղորդել թերթում: Պետք է տեղավորել կուտնտեսականների թղթակցությունները՝ խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի մասին կոնկրետ առաջարկություննե-րով: Կարճ ասած՝ շարունակ հետաքրքրություն պիտի առաջա-ցնել դեպի խրճիթ-ընթերցարանը և համարձակորեն քննադա-տել նրա աշխատանքը:

Խրճիթ-ընթերցարանում այնպիսի պայմաններ պիտի ստեղ-ծել, վոր կուտնտեսականներն իրենք պահանջ դրան այնտեղ գնա-լու: Ասենք թե՝ մի վորեւե միջազգային կարևոր դեպք տե-ղի ունեցավ, կամ լույս տեսավ կառավարության վորեւե կարևոր վորոշումը: Կարող է պատահել, վոր ինքը՝ կուտնտեսականն ել կկարդա դրա մասին, սակայն այնպես պիտի անել, վոր կարդա-լուց հետո ել նա ցանկանա խրճիթ-ընթերցարան գնալ և մըտ-քերի փոխանակություն ունենալ կարգացածի մասին և կամ լը-

բացուցիչ բացատրութիւններ ստանալ: Յեւ այդպես ել կլինի յեթե կոլտնտեսականը վատահ լինի, վոր խրճիթ-ընթերցարանում արդեն դիտեն թերթում տարածի մասին և այնտեղ կա այնպիսի մարդ, վորը կարող է բացատրութիւններ տալ:

Ել չենք ասում այն, վոր թերթ չկարդացած կոլտնտեսականը բոլոր կարեւոր քաղաքական անցքերի մասին խրճիթ-ընթերցարանում պիտի տեղեկութիւն ստանա: Այդ ինքնին հասկանալի չէ:

Խրճիթ-ընթերցարանն իրոք կարող է գլուղի կուլտուրական կյանքի ոջախն ու կենտրոնը դառնալ, յեթե, ինչպես հարկն է նրա աշխատանքին լծվեն կոլտնտեսութեան ու գյուղատնտեսական գեղավարները, յեթե պատի թերթը բոլորի ուղարկութիւնը հրավիրի գեպի այդ կարեւորագույն կուլտուրական հիմնարկութիւնը:

Բայց, ընդունենք, թե ձեր կոլտնտեսութիւնում վոչ թե խրճիթ-ընթերցարան է, այլ մի լավ ակումբ: Ի՞նչպես է աշխատում այդ ակումբը, կատարո՞ւմ է իր վրա դրած խնդիրները: Ահա մի հարց, վոր իր առաջ պիտի դնի կոլտնտեսային պատի թերթը:

Վորոչ տեղեր ակումբներն իրենց սեփական պատի թերթերն են հրատարակում, վորտեղ և լուսաբանում են ակումբի ամբողջ աշխատանքը: Մենք այդ ճիշտ չենք համարում: Հարկավոր չէ բազմաթիւ պատի թերթեր ստեղծել: Այդ ջլատում է ուժերը և թուլացնում թերթը: Բաւական է, վոր կոլտնտեսութիւնը մի ընդհանուր կոլտնտեսային թերթ ունի և լինեն բրիգադային թերթեր, վորոնք իրենց բրիգադային արտադրական խնդիրներն ունեն: Իհարկէ, կոլտնտեսութեան, բոլոր կուլտուր-լուսավորական հարցերը պետք է լուսաբանվեն ընդհանուր կոլտնտեսային պատի թերթում:

Բայց հենց այն փաստը, վոր վորոչ ակումբներում ծնունդ են առնում իրենց սեփական պատի թերթերը, հենց այդ ցույց է տալիս, թե ակումբի կյանքում վորքան շատ հարցեր կան, վորոնք թերթում լուսաբանելու կարիք են զգում: Վատ չի լինի ընդհանուր կոլտնտեսային թերթում մի մշտական բաժին ունենալ՝ նվիրված ակումբի աշխատանքներին:

Իհարկէ, այստեղ չի հետեւում, թե բրիգադային (պատի թերթերը չպետք է զբաղվեն իրենց բրիգադային կուլտուր-լու-

սավորական խնդիրներով: Անպայման պիտի զբաղվեն: Անդրադիտութեան դեմ պայքար պիտի մղել նաեւ բրիգադային թերթում, բրիգադային թերթն ավելի հեշտութեամբ կարող է յերեւան հանել անդրադետներին, քանի վոր բրիգադայում քոլորն իրար լավ են ճանաչում: Այստեղ ավելի հեշտ է նաեւ անդրադետին դրադիտութիւն սովորեցնելը:

Յուրաքանչյուր բրիգադ ունի իր կարմիր անկյունը—բրիգադային ակումբի նման մի բան: Բրիգադային պատի թերթը պետք է պայքարի, վոր այդ կարմիր անկյունը լավ աշխատի, վոր նա իսկապես բրիգադայի կուլտուրական ոջախը դառնա:

Սովորաբար կոլտնտեսային ակումբի աշխատանքը, ինչպես և նրա շէնքը բաժանվում է յերկու մասի—դահլիճ և խմբակային աշխատանքների մաս: Կան այնպիսի ակումբներ, վորոնց դահլիճն ամեն ոք լիքն է խորովրդով: Մի յերեկո դրամաբանի ուժերով ներկայացում է տրվում, մյուս յերեկոյան՝ կինոնկար է ցուցադրվում, յերրորդին՝ կոլտնտեսային յերգեցիկ խմբի և նվագախմբի համերգն է լինում, չորրորդին՝ չըջանային ագրոնոմի, կամ քաղաքից յեկած դասախոսի դասախոսութիւնն է լսվում և այսպես շարունակ: Կան ակումբներ ել, վորոնց դահլիճը շատ քիչ է զբաղված լինում, յերբեմն՝ միայն հանգստի ուրերին: Այդ կախված է գլուղի մեծութիւնից, ակումբի և կոլտնտեսութեան մեջ յեղած կուլտուրական ուժերի քանակից: Յեթե ուժերը քիչ են, ավելի լավ է ներկայացումներն ու յերեկոյան ուշ-ուշ կազմակերպել, միայն թե բովանդակալից լինեն: Սակայն, յուրաքանչյուր ակումբ պետք է աշխատի անել այն առավելագույնը, վոր կարող է անել և այդ բանին պետք է հետեւի պատի թերթը: Թերթի եջերում պետք է քննութեան առնել ակումբի աշխատանքը և քննադատել թերութիւնները:

Ստորե մենք ավելի մանրամասն կխոսենք խմբակային աշխատանքների մասին, իսկ այժմ՝ որինակի համար վերցնենք, թե ինչպես պետք է լուսաբանել ակումբի աշխատանքը—ակումբի բեմում կատարված բեմադրութիւնները: Այդ բեմադրութիւնները միշտ ել կոլտնտեսականների կողմից մեծ ուղարկութեան են արժանանում: Մեզ հայտնի չէ այնպիսի մի դեպք, յերբ ակումբում ներկայացում լինի և հանդիսատեսները չհաւաքվին: Ինչ պիտի ել վոր բեմադրվելիս լինի, միշտ ել հանդիսատեսները լիքն են լինում, միեւնոյն է, ներկայացումը ձրի լինի, թե վը-

ճարովի: Սակայն մեզ համար ամենևին էլ միևնույն չէ, թե ինչ պիտեւ են բեմադրում: Շատ հաճախ ակումբները բեմերում անպետք պիեսներ են բեմադրում, դրա դեմ պետք է պայքարել, թերթը պետք է քննադատի այդպիսի պիեսները:

Մենք լավ գիտենք, վոր կոլտնտեսային թերթը հասուկ թաւրոնական ունեցնողներն է քննադատներ չունի: Յեւ այդ հարկավոր էլ չէ: Ամեն մի կոլտնտեսութիւնում, վորտեղ ակումբ կա, կա նաեւ դպրոց, հաճախ միջնակարգ դպրոց: Կարելի չէ պիեսի գնահատութիւնը հանձնարարել ուսուցչին, կարելի չէ թերթում տեղադրել առաջավոր կոլտնտեսականների գնահատութիւնները: Յօւրաքանչյուր գրագետ մարդ կարող է շատ թե քիչ վորոշել՝ ակումբում լավ պիես է բեմադրված, թե՞ վատ: Կարելի չէ պիեսի գնահատականը թերթում տեղավորել նույնիսկ նրա բեմադրութիւնից առաջ: Կասկած չկա, վոր պիեսի քննադատութիւնը կհետաքրքրի կոլտնտեսականներին, քանի վոր նրանք այդքան հետաքրքրվում են ներկայացումներով, ապա ուրեմն ավելի ևս կհետաքրքրվեն բեմադրութեան համար նախատեսված պիեսներով:

Յեթե պիեսները թերթում քննադատվեն, ապա ներկայացման համար պիես ընտրող ընկերներն ստիպված կլինեն ավելի ուշադիր լինել դեպի այդ գործը, ավելի խնամքով ընտրութիւն կատարել և խուսափել խալտուրայից:

Սակայն վոչ միայն պիեսները պիտի քննադատել, այլ հենց բեմադրութիւնը, դերակատարների խաղը: Բոլորին հայտնի չեն կոլտնտեսային ակումբների բեմադրութիւնների գլխավոր թերութիւնները: Ահա դրանցից առաջինը՝ դերակատարները վատ են սովորում իրենց դերը և խաղի ժամանակ չարունակ հուշարարին են նայում: Իսկ հուշարարը դահլիճով մեկ գտնում է, վորպէսզի իր ձայնը լսելի լինի, հակառակ դեպքում դերակատարը կսխալվի: Ինչո՞ւ ուրեմն թերթում չխարաղանել այդպիսի անփութ ղեկավարներին: Այն ժամանակ նա ավելի լավ կսովորի իր դերը և ներկայացման վորակը կբարձրանա:

Կոլտնտեսային ակումբների ներկայացումների յերկրորդ և շատ տարածված թերութիւնը հետեյալն է. դերակատարները սիրում են խիտ ուժեղ գրիմ անել: Յենթադրենք թե Վասիլ Պետրոսյանը առեւտրականի, կամ կուլակի դեր է կատարում: Նա աչխատում է այնպիսի ուժեղ գրիմ անել իր դեմքին, վոր-

պեսզի վոչ մի կերպ չկարողանան ճանաչել իրեն, յերկար միբուր է կպցնում, գլխարկն աչքերն է դցում և կարծում է, թե այդպէս էլ պետք է: Հուզմունքից և շոքից դերակատարը չուսով քրտնում է, ինչպէս ասում են՝ քրտինքը կարկուտի պէս տեղում է նրա վրայից, նա մոռանում է իր դերը և ներկայացումը փչացնում: Թերթում պետք է գրել ներկայացման այդ կարգի թերութիւններին մասին ևս, դրանով կղարդանա վոչ միայն դերակատարների, այլ և հանդիսատեսների ճաշակը: Թերթն այդ բանը կարող է անել նույնիսկ առանց թատրոնական գործի մասնագետներ ունենալու:

Կասկած չկա, վոր այժմ ամեն մի կոլտնտեսութիւնում կդառնան մի քանի մարդ, վորոնք յեղել են քաղաքի լավ թատրոններում և լավ գիտեն, թե ինչ բան է իսկական ներկայացումը: Հարկավոր է նրանց մասնակից անել կոլտնտեսային ակումբի բեմադրութիւնների քննադատութեանը: Հաճախ ազրոնումը ներկա չէ լինում կոլտնտեսային ներկայացումներին, տեսնում է վոր պիեսը վատ է բեմադրվում, դերակատարները խաղում են անխտաճ և վոչ այնպէս, ինչպէս հարկավոր է, սակայն վոչ վոր ազրոնումից խորհուրդ չի խնդրում, վոչ վոր նրան չի խնդրում թերթի համար մի փոքրիկ հոդված գրել ներկայացման մասին, նա ծիծաղում է դերակատարների վրա, թափ տալիս իր ձեռքը, իսկ ներկայացումները չարունակում են վատ բեմադրվել: Ահա այստեղ է, վոր կոլտնտեսային թերթը պետք է ոգտագործի այդպիսի մարդկանց կուլտուրական փորձառութիւնը: Ազրոնումը, ուսուցիչը կամ բժիշկը, առանց դրամիմաիկ աշխատանքներին անմիջական մասնակցութիւն ունենալու, կարող են ոգնել նրան իրենց քննադատութեամբ: Հարկավոր է կոլտնտեսութեան բոլոր կուլտուրական ուժերն ոգտագործել մասսայի կուլտուրական զարգացման համար: Այժմ արդեն բավական չէ, վոր կոլտնտեսային ակումբում ներկայացումներ են տրվում: Հարկավոր է, վոր այդ ներկայացումները լավ, կուլտուրական լինեն: Թերթի խնդիրն է հասնել այդ դրութեանը:

Յեւ այսպէս, յեթե այսօր ձեր ակումբում ներկայացում է տրվում, վաղը ձեր թերթում կարծիքներ տպեցեք այդ ներկայացման մասին: Խնդրեցեք ուսուցչին, կամ ազրոնումին՝ գրել բեմադրված պիեսի մասին, դերակատարների խաղի մասին: Ար-

ձաղանքեցեք յուրաքանչյուր բեմադրմանը, քննարկեցեք, քննադատեցեք և անպայման գործն առաջ կգնա:

Այժմ վերցնենք ակումբի աշխատանքի մի ուրիշ ձևը—կինոն: Գաղտնիք չէ, վոր մեզ մոտ գյուղերում կինո-նկարները շատ վատ են ցուցադրվում: Ժապավենը կտրվում է, լուսավորութունը վատ է լինում, նկարի կադրերն եկրանի վրա այնպես են սահում, վոր հաճախ հնարավոր չի լինում բան հասկանալ:

Ինչո՞ւ չէ այդպես լինում: Գլխավորապես այդ գործի վրա ուշադրութիւն չգարձնելու հետեանքով, այն պատճառով, վոր կինո-մեխանիկներն անիուլթ են վերաբերվում դեպի իրենց պարտականութիւնները: Պատի թերթը կարող է վորևէ բանով ոգնել: Այո՛, կարող է: Յեթե կինո-մեխանիկը նախորդ լմանա, վոր իր աշխատանքն այդ կոլտնտեսութիւնում քննադատելու չեն, յեթե նա դիտենա, վոր կինո-նկարի ցուցադրման նկատմամբ անուշադիր վերաբերմունք չի լինելու, նա ստիպված կլինի իրեն հաւաքել: Լավ լուսավորութիւն ստեղծելը և նկարը կանոնավոր ցուցադրելն այնքան էլ դժվար գործ չէ: Հարկավոր է միայն մարդկանցից պահանջել, վոր ուշադիր վերաբերմունք ունենան դեպի իրենց պարտականութիւնները:

Կինո-մեխանիկից վոչ միայն պետք է պահանջել, այլև պետք է նրան ոգնել, ստեղծել բոլոր անհրաժեշտ պայմանները, վոր նա կարողանա լավ աշխատել: Հարկավոր է թերթում տեղադրել հենց կինո-մեխանիկի թղթակցութիւնը, թող նա էլ իր պահանջներն առաջադրի: Պետք է այնպես անել, վոր կինո-նկարի ցուցադրման բարելավման համար առաջադրված այդ պահանջներն անպայման կատարվեն:

Նշանակում է կինո-նկարի ցուցադրման տեխնիկայի բարելավումը հանդիսանում է այն առաջնակարգ խնդիրը, վորի մասին պատի թերթը պետք է գրի: Դրա հետ միասին պետք է դրել նաև նկարների մասին: Պետք է դիտողներին բացատրել նրանց նշանակութիւնը, ոգնել՝ ավելի հեշտ հասկանալու նկարը: Այդ էս դժվար չէ: Համարյա բոլոր նկարների մասին տպագրի թերթերում ոեցնողիներ են տպվում, վորոնք կարող են ոգնել Ֆիլմի հասկանալուն, ուրեմն՝ և այն կոլտնտեսականներին պարզաբանելուն: Բացի այդ, ամենակարևոր Ֆիլմերի մասին կարելի չէ լայն քննադատութիւն կադմակերպել՝ կոլտնտեսականների մասնակցութեամբ:

Այսպիսի քննադատութիւնները դիտողներին կոգնեն աճել կուլտուրապես, հետևյալ անգամ նրանք ավելի ուշադիր կլինեն և ուրիշ կերպ կդիտեն նկարը:

Այն, ինչ այստեղ ասվեց ներկայացումների ու կինո-նկարների մասին, վերաբերում է նաև ակումբում կադմակերպվող մյուս հանդեսներին: Դրանցից վոչ մեկը թերթն անուշադիր չպետք է թողնի: Նա պետք է հետաքրքրվի այն ամենով, ինչ տեղի չէ ունենում ակումբում: Յեւ թերթը կարող է ամեն ինչին հետևել, յեթե ունենա իր ակտիվը: Յուրաքանչյուր ակումբում, յեթե նա վատ չի աշխատում, կա մարդկանց մի զգալի խումբ, վորն ոգնում է նրա աշխատանքներին, շարունակ ակումբ է հաճախում, հոգ է տանում նրա աշխատանքների լավացման մասին: Այդ ակումբի ակտիվն է: Այդ մարդիկ ամեն բանի դրլխավոր նախաձեռնողներն են, նրանք սիրում են ակումբը և մեծ ուշադրութիւն են դարձնում նրա վրա: Ահա, պատի թերթն իր կուլտուրական աշխատանքների մեջ հենց այդ ակտիվի վրա պիտի հենվի: Ակտիվիստները տեղյակ են ակումբի բոլոր գործերին: Յեւ, յեթե նրանք հասկանան, վոր պատի թերթի միջոցով կարելի չէ բարելավել ակումբի աշխատանքը, ապա այդ հարցերում նրանցից էլ լավ թղթակից գտնել չի՞ լինի: Նշանակում է՝ խնդիրն այն է, վոր թերթն, ինչպես հարկն է, պայքարի լծվի ակումբի գերադանց աշխատանքի համար:

Նախքան ակմբային խմբակների աշխատանքներին անցնելը քննենք մի հարց էս, վոր կաս ունի ակումբի հետ, մի հարց, վորով առանձնապես պետք է զբաղվի պատի թերթը: Խոսքը վերաբերում է ռադիոյին:

Ռադիոն, մանավանդ գյուղում, մեր կուլտուրական աշխատանքի ամենաթույլ բնագավառն է: Նախ, մեր ռադիոցանցը դեռևս շատ վոքըր է, թեև տարեց տարի ռադիոկետերի թիվն ալեխանում է, սակայն այդ կետերը դեռ քիչ են, չեն բավականացնում: Յեթե գործը դնենք ինչպես հարկն է, ապա կարող ենք այնպես անել, վոր առաջիկա մի քանի տարվա ընթացքում յուրաքանչյուր կոլտնտեսական իր տանը ռադիոնդունիչ ունենա: Այդ մեր տւթերից վեր բան չէ: Հենց այժմ իսկ յուրաքանչյուր կոլտնտեսութիւն ու յուրաքանչյուր գյուղխորհուրդ պետք է աշխատի, վոր իրենց գյուղում, վորքան կարելի չէ, շատ ռադիոնդունիչներ լինեն: Պատի թերթի խմբագիրը պետք

և տեղեկանա, թե վորտեղ, ինչպես և ինչ գնով կարելի յե ուր-
գիւրնդունիչներ ձեռք բերել և այդ մասին տեղեկացնի իր ըն-
թերցողներին: Չի խանդարի մի հողաված եւ տեղավորել ուղիւղի
ոգուտները մասին, հետաքրքրել մարդկանց, վորպէսզի նրանք
ցանկանան աւելի շատ ուղիւղողունիչ ձեռք բերել:

Սակայն, ուղիւղ ցանցի ընդարձակմանը հասնելը դործի կեսն
է միայն: Իսկ ի՞նչպէս եւ աշխատում ուղիւղն: Հաճախ ուղիւղ
բարձրաստիւնները խոխուացնում են և շատ վատ են հաղորդում
յերաժշտութիւն ու մարդկային ձայնը, շատ քիչ եւ սրտահուս
վոր նրանք գլուղում լավ աշխատեն: Սրա գլխավոր պատճառն
այն է, վոր գլուղում ուղիւղտեխնիկան խմացող մարդիկ քիչ կան:
Յերբեմն մի չնչին ուղղում եւ պահանջվում, վոր բարձրաստիւն
կատարել: Գլուղում ուղիւղկուլտուրան դեռևս շատ ցածր է:
Մինչդեռ այն բարձրացնելն այնքան եւ դժվար չէ: Ռադիո ընդու-
նիչը կամ բարձրաստիւն կարգի բերելու համար ինժեներ լինելու
հարկ չկա: Բաւական եւ ուղիւղորոշ լինել: Յեւ պատի թերթը
պետք է ամեն լլերապ պրոպագանդ մղի ուղիւղորոշների թիւն
աւելացնելու համար:

Այդ դործը պիտի սկսել արդեն յեղած ուղիւղորոշներից:
Թող այդ թեկուզ մի մարդ լինի, հարկավոր եւ նրան քաշել թեր-
թի աշխատանքի մեջ: Նա պետք եւ հողաված դրի ուղիւղի մա-
սին, պատմի, թե ինչպէս կարելի յե ուսումնասիրել թեկուզ
տարբախան ուղիւղ տեխնիկան: Յանկացողներ միշտ եւ կլինեն:
Ահա և ձեզ ուղիւղ սիրողների խմբակ: Սակայն այդպիսի խմբակ
ստեղծելուց հետո եւ այն չպետք եւ անուշադրութեան մատնել:
Հարկավոր եւ տեղեկութիւն տալ, թե ի՞նչ եւ անում այդ խմբա-
կը, ի՞նչպէս են սովորում նրա անդամները, ինչ եւ արել խմբակը
կոլտնտեսութիւնում ուղիւղհաղորդման տեխնիկան բարելաւե-
լու համար և այլն:

Ռադիոն խոշոր դործ եւ: Ռադիոյի միջոցով ամենահեռավոր
գլուղն եւ կարող եւ հեշտորեն տեղեկանալ, թե այսօր ի՞նչով եւ
ասլում ամբողջ յերկիրը: Գլուղում կարելի յե լսել առաջնա-
կարգ դերասաններին, գիտնականներին, լսել լավ դասախոսու-
թիւններ, մի խոսքով ուղիւղի նշանակութիւնն անդնահատելի
յե: Հազարավոր տարիներ ընթացքում մարդիկ յերազել են ա-
րաջ հաղորդակցութեան միջոցներ ստեղծել: Նրանք առասպել-

ներ են հնարել արագընթացների, աննկարագրելի արագութեամբ
վազողների, այնպիսի ահեղ ձայն ունեցողների մասին, վորոնց
ձայնը հարյուր կիլոմետրի վրա յե լսվում և այլն:

Տեխնիկայի զարգացումն առաջ անցավ բոլոր տեսակի,
նույնիսկ ամենահանդուգն յերազանքներից ու առասպելներից:
Մարդիկ յերազում եյին հարյուր կիլոմետրի վրա ձայնը
լսվող հսկայի մասին և այդ հեքիաթ եր, իսկ այժմ ուղիւղի
միջոցով մարդկային ձայնը կարելի յե լսել 30 հազար կիլոմետ-
րի վրա և նույնիսկ ավելի հեռւից: Հանցադործութիւնն եւ
տեխնիկայի այդպիսի նվաճումն անողտադործելի թողնել: Հար-
կավոր եւ բոլոր ուժերը դործադրել, վորպէսզի կոլտնտեսու-
թիւններում ուղիւղն յերգի, նվագի, խոսի մաքուր ու լսելի
ձայնով:

Արդեն քիչ չեն նաեւ այնպիսի կոլտնտեսութիւնները, վոր-
ոնք ունեն իրենց սեփական ուղիւղ հանգույցը, ուղիւղ ստուգի-
ան, և կոլտնտեսութիւնը վոչ միայն քաղաքների հաղորդումն
եւ լսում, այլև ինքն եւ յերաժշտութիւն ու զրույցներ հաղոր-
դում: Այդպիսի դեպքերում կոլտնտեսային թերթն առանձնապէս
շատ պիտի զբաղվի ուղիւղով:

ՌԻՐԱՆ ԶԱՆԳՍՏԻ ՊԱԶԱՆՁԸ

Գյուղում կուլտուր-լուսավորական աշխատանքի կարևորագույն խնդիրներն էին արվեստի բազմակողմանի զարգացումն է—թատրոնը, յերթաշուկայունը, պարերը, խմբակային յերգերը և այլն: «Կյանքն ավելի լավ է դարձել, ընկերներ: Կյանքն ավելի ուրախ է դարձել»,—ասաց ժողովրդի մեծ առաջնորդ ընկեր Ստալինը՝ ստալինականների առաջին համաժողովներական խորհրդակցությանը: Այս կարճ արտահայտությունը մի ամբողջ դարաշրջան է բնորոշում: Մենք վիթխարի հաջողությունների յենք հասել տնտեսական ճակատի բոլոր ընդգնացողներում: Մենք չարունակում ենք առաջ շարժվել վիթխարի քայլերով: Միաժամանակ արագորեն աճում է ժողովրդի բարեկեցությունը: Մեր ճանապարհի գլխավոր դժվարությունները հաղթահարված են արդեն: Կյանքն ավելի յերջանիկ, ավելի ուրախ է դարձել: Ամեն մեկը ցանկանում է ուրախություն, յերաջի ժամանց և կուլտուրական հանդիստ: Յուրաքանչյուր մարդ տեսնում է այդ և՛ քաղաքում, և՛ գյուղում: Սակայն գործի ելությունը ավելի յոր հասկանալու համար համեմատեցեք հին գյուղի մենատնտես գյուղացուն ներկայիս կոլտնտեսականի հետ: Իհարկէ, նախ և առաջ կարևորն այն է, վոր լավ աշխատող կոլտնտեսականն զգալիորեն ավելի յեկամուտ է ստանում, քան ստանում էր մենատնտես միջակ գյուղացին, յերբեմն նույնիսկ ավելի, քան ստանում էր ունեւոր գյուղացին: Յեւ հասկանալի յէ, վոր ուր ավելի շատ յեկամուտ է ստանում, նրա կյանքն ավելի ուրախ է անցնում: Ըստ վորում, շատ յեկամուտ ստանում են վոչ թե մեկ հոգի, այլ բոլորը, ուրբեր աղնվորեն են աշխատում: Սակայն միայն այս չէ ամբողջ յնդերը: Վերցնենք նախկին, նույնիսկ մեծ յեկամուտ ստացող մենատնտես գյուղացուն: Ասենք թե բերքը հրաշալի յէ յեղել, ձին չի սատկել, կովը միանգամից յերկու հորթ է ծնել, հրդեհ չի պատահել, բոլոր պարտքերը

վճարված են, մի յոտքով, յնչպէս ասում են, ամեն յնչ յուղի պէս է դնում: Սակայն մի՞թե աղալիսի գյուղացին կարող էր ուրախանալ: Վստահ էր նա վաղվա օրվա համար: Աղալիսի վստահությունն նա չունէր. այս տարի լավ բերք է յեղել, յոկ ի՞նչ կլինի յեկող տարի: Ձին չի սատկել, բայց նա կարող է սատկել: Կրակից էլ դեռ կարող է դժբախտություն հասնել: Հին Ռուսաստանում ամեն տարի հաղարավոր գյուղեր էին վառվում: Մի յոտքով, վոր կողմն էլ նայես՝ տխուր հեռանկար էր: Մեկ այս, մեկ այն կողմից դժբախտություն էր սպասվում: Մանր գյուղացիական տնտեսությունը հետամնաց էր ու անկայուն: Գյուղացուն հաղարավոր ծանր վշտեր էին բաժին ընկնում: Վաղվա օրվա նկատմամբ վստահություն չկար և չէր էլ կարող լինել նույնիսկ ուժեղ տնտեսություն ունեցող գյուղացու համար: Յերկուսից մեկը—կամ նա ինքն էլ պիտի աշխարհակուլ կուլակ դառնար, վորպիսի հույսեր շատ քիչ կային, կամ թե՛ իրեն պիտի ճնշեր կուլակը և տնտեսությունը պիտի քայքայվեր թեև դանդաղ, սակայն հաստատորեն: Աղալիսի կյանքում էլ ի՞նչ ուրախություն կարող էր լինել: Ահա թե յնչու գյուղում հասակավոր մարդիկ հաճախ մուռլ էին լինում, թատրոնը, կինոն, արվեստը համարում էին անարժեք դրաղմունք և «ուրախանում էին» միայն իրենց հարբեցողության տալով:

Այժմ վերցրեք կոլտնտեսականին: Նա այս տարի լավ բերք է ստացել հալատացած է, վոր յեկող տարի ավելի մեծ յեկամուտ է ունենալու: Բալական է միայն աղնվորեն աշխատել և կոլտնտեսականը տարեց-տարի ավելի ունեւոր կդառնա: Այն յեկամուտը, վոր ստանում է իր աշխորների դիմաց, ծախսվում է միայն իր անձնական կարիքների համար: Սերմացուն, անասունները, մեքենաները և բոլոր անհրաժեշտ բաները վան կոլտնտեսությունում: Դրանք ձեռք են բերվել կոլտնտեսականի աղնիլ աշխատանքով, իր աշխորների դիմաց ստացածից դուրս: Վոչ մի լծից վախենալու հարկ չունի կոլտնտեսականը: Նա հրճվանքով ու վստահ է նայում արագային: Հարստանում ու ամրանում է նրա հայրենիքը, նրա կոլտնտեսությունը, շարունակ բարեկամվում է նրա կյանքը: Ահա թե վորտեղից է աճում հրճվանքն ու յուրախությունը գյուղում: Այս հիման վրա, ազատագրված ստեղծագործ աշխատանքի և մասնաւոր բարեկեցության հիման վրա յէ աճում ուրախություն ու հրճվանքը նաև քաղաքում:

Ուրախ հանգստի, հրճվալից բաղձալիստութեան այդ պահանջը սրտը և բախարարիլի: Յեւ զյուզում աճում են այդ պահանջը բախարարելուն ընդունակ ուժեր:

Տեսե՛ք, թե ինչ են դառնում կոլտնտեսային յերաժշտախմբերը: Դեռևս մի քանի տարի առաջ շատ քիչ կոլտնտեսութեաններում յերաժշտախմբեր կային, իսկ այժմ նորանց թիվը հազարների, տասնյակ հազարների յե հասնում:

Համարեն շուտով չի լինի այլևս շատ թե քիչ խոշոր մի կոլտնտեսություն, վոր շունենա իր յերաժշտախումբը: Իսկ մի քանի կոլտնտեսություններ արդեն դույզ դույզ յերաժշտախումբ ունեն—մեկը՝ փողային, մյուսը՝ լարային: Բայց վորտեղից դառնեցին նվագողները: Յեւ ախ եւ ի՛նչ նվագողներ—նվագում են վոչ միայն սարի ու քայլերդի յեղանակներ, այլ և կլասիկ յերաժշտութեան: Բեթհովենի, Չայկովսկու, Գլինկի ստեղծագործությունները: Քիչ չե սրտահրամ, վոր յուրաքանչյուր գործիքի վրա յերկու — յերեք նվագող և լինում:

Կամ, վերցրե՛ք խմբական յերգը: Վոր կոլտնտեսությունը շունի իր յերգեցիկ խումբը: Կարծես գետնի տակից հանկարծ տաղանդներ բուսան: Սքանչելի ձայն ունեցողներ յերեան յեկան: Վերջերս արվեստի վաստակավոր գործիչ Մոսկովայի մեծ թատրոնի արտիստ Ա. Պրոքորովը գնաց կոլտնտեսություն՝ կոլտնտեսական յերգիչներին խելու: Յեւ մի կոլտնտեսությունում նա յերկու տաղանդավոր յերգիչ գտավ: Նա ողջակի հիացել եր նորանց յերգից:

Ժողովրդի մեջ միշտ ել տաղանդներ յեղել են ու կան: Սա կայն նրանց վարդապետ համար պայմաններ չեն յեղել: Իսկ այժմ այդ պայմանները վան: Յեւ հանդես են գալիս տաղանդները: Մենք գիտենք կոլտնտեսություններ, վորոնք յերեք յերգեցիկ խումբ ունեն—մեծերի խումբ, յերկիսաների խումբ: Իսկ հետո ծերունիներն ել յերիտասարդներին նայելով՝ կազմակերպեցին իրենց խումբը միայն ծերունիներից: Նշանակում և իրոք կայանքն ուրախ և դարձել բոլորի համար, յեթե ծերունիներն ել են սկսել յերգել:

Մենք արդեն ասացինք, վոր ստաջ գյուղում արհամարհանքով և յին վերաբերվում դեպի կուլտուրան, մինչդեռ դեպի վուտուրան հակումն ունեցող մարդիկ միշտ ել յեղել են: Ամեն մի գյուղում յեղել և դեթ մի մարդ, վոր կարողացել եր սաղ նվա-

դել, կամ չվի փչել, դանդաղ յերգեր յերգել: Այդպիսի մարդիկ գյուղերում խենթ են համարվել, նրանց վոչ վոք լուրջ մարդու տեղ չի դրել: Բայց ահա, փոխվել և կյանքը և մարդիկ սկսել են այլ կերպ նայել արվեստին, յերգին ու յերաժշտութեանը: Հանդես են յեկել նվագախմբեր, նույնիսկ պարախմբեր և ախ նույն մարդիկ վորոնք առաջ իրենց արտիստական ընդունակութեան ների գործադրման տեղ չեյին դառնում, այժմ հնարավորութեան են ստացել բաղձալիստութեան վարդապետու ախ: Նա, վոր առաջ միայն չվի յեր նվագում, այժմ հնարավորութեան ունի՝ գաշնաժուր նվագելու և կարողանում և հանդես բերել իր տաղանդը: Նա, վոր առաջ աքլորի նման կանչել գիտեր, այժմ լիահնչյուն նվագախումբ և կազմակերպում: Իսկ նա, վոր սաղ նվագել եր սովորում, այժմ նոտաներ և սովորել, սկսել և լրջորեն պարզվել յերաժշտութեանը և կոլտնտեսություն լարային նվագախմբի դերիժորն և դարձել:

Այդպես և կյանքը փոխում մարդկանց, իսկ մարդիկ ավելի լայնացնում, ավելի զեղեցկացնում, ավելի ուրախ են դարձնում կյանքը:

Չտեսնված, չլսված թափով և ծաղկում ինքնագործ արվեստը կոլտնտեսային գյուղում:

Շարքային կոլտնտեսականները, վորոնք վարժվել են հերկել, ցանել, աշխատել տրակտորի վրա, խնամել անասունները, այժմ հիանալի հաջողություններ են ունենում նկարչություն, յերաժշտության, թատերական արվեստի մեջ: Յեթե այդ մարդկանց ոգնություն ցույց տրվի, նրանք կարող են զգալի չափով բախարարել կոլտնտեսականների աճող պահանջներն արվեստի և վուլտուրական բաղձալիստության ընդլրում: Կան կոլտնտեսային խմբեր՝ կամ նվագախմբեր, վորոնք հենց հիմա ել վատ չեն յերգում կամ նվագում պրոֆեսիոնալ յերաժիշտներից կամ յերգիչներից բաղկացած խմբերից:

Պատի թերթն ինչպե՞ս պիտի ձեռնամուխ լինի ինքնագործ արվեստին, վորպեսզի ոգնի նրան աճել ու վարդանալ: Նախ քան այդ հարցին պատասխանելը մի հատված ել բերենք Մոսկովայի կոմիտեյի վորոհիչյալ վորոշումից.

«Հանդիսատեսական ձեռնարկությունների վարչություններին պարտավորեցնել շրջիկ թատրոնների և Մոս-

կիւմարի արտիստները ուժերով մարդի կոլտնտեսութեան ներքո միադմակերպել 1000 ներկայացում ու համերգ տա- սարկելով 300 հազար հանդիսատեսի և ապահովել առնու- գրն 75 հազար կոլտնտեսականների հաճախումը մարդի ստա- ցիոնար թատրոնների ներկայացումներին (Տուլա, Կարու- զա, Ռյազան և այլն) :

Հանձնարարել Մոսկվայի լուսրաժնին՝ յերևան բերել կոլտնտեսային ղեկարկէստական ինքնագործունեութեանը և նրանցից բոլոր չըջաններում կիւմարկերպել մշտապես գործող խմբեր :

3000 յերգեցիկ խումբ,

4000 թատերական խումբ,

500 հավաքական լարային նվագախումբ,

131 չըջանային փողային նվագախումբ,

100 խումբ կոլտնտեսականներից՝ դաշնամուր սովորե- լու համար,

131 չըջանային կերպարվեստի խմբակ,

30 կոլտնտեսային տիկնիկային թատրոն :

Առաջարկել կոլտնտեսականներին՝ կոլտ-չեֆութեան կար- գով Մոսկվայի ու մարդի յուրաքանչյուր թատրոնին և թատերական—յերաժշտական ուսումնական հաստատութեա- նը կցել վորոշ թվով յերգեցիկ խմբեր ու դրամ. խմբեր՝ սխտեմատիկաբար ղեկարկէստական—մեթոդական ղեկա- վարութեան ցույց տալու համար :

Յերաժշտական առավել մեծ շնորհք ունեցող կոլտնտե- սականների համար Վինեվի չըջանում ստեղծել յերաժշտա- կան դպրոց :

Պարտաւորեցնել լուսրաժնին և կոլտնտեսականների ինքնագործ արվեստի Տանը՝ այդ յերգեցիկ խմբերը, յե- րաժշտախմբերն ու խմբակներն ապահովել մեթոդական ցուցումներով, հատուկ ուշադրութեան դարձնելով ղեկ- արվեստական բարձրարժեք ժողովրդական ու կլասիկ ու- պերատուր ստեղծելու և ժողովրդական ստեղծագործու- թեան լայնագլուխ նմուշները յերևան բերելու վրա :

Ձմեռվա ընթացքում կազմակերպել կոլտնտեսային ղեկ արվեստական ինքնագործունեութեան 50-000 յերեկո

(յուրաքանչյուր կոլտնտեսութեանում առնուազն 3), լայնո- րեն կիրառելով լավագույն բեմադրութեանների փոխանակ- ման փորձը :

Փորձի փոխանակման նպատակով Արհմիութեանները Մոսկվայի մարդային խորհրդին հանձնարարել՝ մարդի կոլտնտեսութեաններում կազմակերպել բանվորական ղեկ- արվեստական ինքնագործ խմբակները 300 յերեկո :

Մոսկվայի լուսրաժնին առաջարկել՝ թատերական խում- բակներին ոգնելու համար 30 չըջանային կետերում կաղ- մակերպել ղեկորացիաների, թատերական ղեկատեսների, պարիկների և այլ պիտույքների վարձակալայաններ :

Կոլտնտեսային ինքնագործ արվեստի Տան կից կազմա- կերպել մշտական կարճատե դասընթացներ, բարձրացնելու համար թատերական խմբակների, յերգեցիկ խմբերի ու յերաժշտական խմբերի ղեկավարների վորակը : Կար- ճատե դասընթացներ կազմակերպել նաև առավել շնոր- հալի կատարողների համար :

Կոլտնտեսական լայն մասսաներին խորհրդային ար- վեստի լավագույն վարպետների ստեղծագործութեանը ծանոթացնելու համար մարդի յուրաքանչյուր չըջանում կազմակերպել մեկ-յերկու ստեղծագործական կոնֆերանս- հանդիպում կոլտնտեսականների և թատրոնի, յերաժշտու- թեան, նկարչութեան, քանդակագործութեան և այլ ար- վեստների ականավոր վարպետների մասնակցութեամբ :

Ահա թե կուսակցութեան Մոսկվայի կոմիտեն ինչպես լայն ե գնում ինքնագործ արվեստի հարցը : Նույնպիսի լայնութեամբ ու լրջութեամբ պիտի դնել այդ հարցը նաև յուրաքանչյուր կոլ- տնտեսութեանում :

Ամենից առաջ դիտեցեք, թե ինչ են անում ձեր ակումբի խում- բակները : Արդյոք նրանք բոլոր ընդունակներին հնարաւորութեան տակ՝ են յերգելու, նվագելու, պարելու, իրենց ընդունակու- թեանները յերևան բերելու : Յեթե գործը վատ ե դրված, պետք ե խիստ քննադատել խմբակների աշխատանքը :

Յուրաքանչյուր յերեկոյի մասին թերթում հոգւած տե- դաւորեցեք, տպեցեք կոլտնտեսականների կարծիքները, հարցրեք

այդ գործին լավ տեղյակ մարդկանց, մի թույլ տաք, վոր խմբակները հանգստանան իրենց նվաճումներով:

Նույնպիսի ուշադրութեամբ պիտի վերաբերվել ինքնագործ արվեստի հաջողութեաններին: Շատ լավ կլինի, յեթե թերթը զնահատական տա տաղանդավոր յերգչի կամ նվագողի աշխատանքին: Յեւ յերգչին ու նվագողին դուր կգա, վոր իրենց գովել են թերթում և զրանից հետո ավելի ջանասիրաբար կաշխատեն և այդ կոլտնտեսականներին կոգնի հասկանալ նրա նվագը կամ յերգը: Նրանք ավելի լավ կզնահատեն այդ արվեստը: Ընդ հանրային կոլտնտեսութեանը հողատարութեամբ պիտի շրջապատի իր մեջ յեղած կոլտնտեսական շնորհալի արտիստներին: Այդ մարդկանց պետք է զնահատել: Նրանք մեծ հարգանքի յեն արժանի: Թերթը պետք է բոլորին ոգնի այդ հասկանալ: Վորքան ավելի լավ պայմաններ ստեղծենք ինքնագործ արվեստի համար, այնքան ավելի արագ կաճի ու կզարգանա այն:

Իհարկէ, շատ բան է կախած խմբակների ղեկավարներից: Կան կոլտնտեսութեաններ, վորոնք հատուկ վարձատրութեամբ զիրիժյոններ և նույնիսկ ռեժիսյոններ են հրավիրել քաղաքից: Բոլոր կոլտնտեսութեանների ուժը չի պատի այդ անել: Իրա համար եւ շատ կոլտնտեսութեաններում գործին տեղյակ ղեկավարները պակասում են: Սակայն ղեկավարներ առաջ են դալիս հենց խմբակների անդամների շարքերից և այդ արվեստի կադրերի ամսան ամսնապատահելի աղբյուրն է: Յերկրորդ՝ ոգնութեան պիտի ստանալ նաև քաղաքից: Այդ նպատակով է, վոր Համ. Կ. (բ) Կ. Մոսկւայի կոմիտեն իր վորոշման մեջ նախատեսում է պրոֆեսիոնալ արվեստագետների ու կոլտնտեսական խմբակների հանդիպումներ: Իրա համար յուրաքանչյուր շրջանում մեկ-յերկու կոմիտեական պիտի հրավիրվի: Այդպիսի հանդիպումներ կարելի յե կազմակերպել նաև ուրիշ մարզերում ու յերկրամասերում: Բացի այդ պատի թերթը թատերական խմբակին կարող է ոգնել անմիջապէս կապելու քաղաքի թատրոնի հետ և թատրոնի չեֆութեանը՝ դամ-խմբակի վրա, կարգավորել:

Գլխավորն այստեղ նախաձեռնութեանն է, իջործն սկսելը, մտքեր տալը և մարդկանց գործի մեջ քաշելը: Հաղիվ թե դառնի մի թատրոն, վորը հրաժարվի ոգնութեան ցույց տալ իրեն դիմող թատերական խմբակին:

Վերջենք մի որինակ ևս, թե թերթն ինչ կարող է անել ինքնագործ արվեստին ոգնելու բնագավառում: Գլուղներում մեծ հաջողութեան է գտնում տիկնիկային թատրոնը: Իսկ այդ կազմակերպելը մեծ դժվարութեան հետ չի կապւած: Յեթե թերթն խմանա, թե հարեան կոլտնտեսութեաններում կամ շրջանային կենտրոնում տիկնիկային թատրոնի վա, կարող է հարց բարձրացնել, վոր մարդիկ ուղարկվեն այնտեղ, վորոնք կարժ ժամանակում կառնեն և իրենց մոտ եւ կկազմակերպեն այդպիսի թատրոն: Այդ մեծ հարմարութեաններ ու շենքեր չի պահանջում, իսկ տիկնիկները կարող են չինել հենց ակումբի ակտիվ անդամները: Իսկ տիկնիկները խաղացնել կարելի յե սովորել մի քանի որովա մեջ: Համառորեն կոլտնտեսութեանում կլինեն և այնպիսի մարդիկ, վորոնք տիկնիկային թատրոնի համար պիտի կզբեն կոլտնտեսութեան կյանքից: Այդ ինչպէս հարկն է ձեռն կտա լողերին ու կխարաղանի կոլտնտեսութեան թերութեանները:

Գուցէ հենց ձեր կոլտնտեսութեանում կա այնպիսի մարդ, վորը դիտե տիկնիկային թատրոնի գործը: Կարելի յե նրան հանձնարարել, վոր մի հոգւած գրի թերթի համար: Այդպիսով եւ գործն առաջ կշարժվի:

Մենք, ի հարկէ, չնչին չափով անգամ չթվեցինք այն դերն ու նշանակութեանը, վոր ունի ինքնագործ արվեստը: Մենք ցանկացանք միայն պատի թերթերի ուշադրութեանը հրավիրել այդ խնդիրների վրա, վորպիսի նրանք յրջորեն զգալի են զրանցով և նույնը պահանջեն կոլտնտեսութեանների ղեկավարներից: Գլուղում կուլտուր-լուսավորական աշխատանքի բաղադրիչ մասն է կազմում կոլտնտեսականների հանգստի կազմակերպումը: Այդ վոչ թե ժամանց է, այլ կարևորագույն աշխատանք:

Կոլտնտեսականների կուլտուրական զարգացման կարևոր հարցերի շարքին են պատկանում նաև ֆիզկուլտուրան, սպորտը: Անցյալում, Հոկտեմբերյան հեղափոխութեանց առաջ գլուղում ֆիզկուլտուրայի մասին զարգացող շունչին, այդ ևս անիմաստ դարձանք եր համարվում: Այժմ կոլտնտեսութեաններում ֆիզկուլտուրա և սպորտ կա, սակայն հարկավոր է ամեն կերպ զար-

գացնել այդ դործը: Յուբաքանչյուր կոլտնտեսությունում, Ֆիզ-
կուլտ-խմբակ պիտի լինի: Դժվար չե գորացրված Կարմիր բանա-
վայրենների մեջ ամեն մի խմբակի համար ղեկավար գտնել, դժ-
վար չե ձեռք բերել նաև անհրաժեշտ ինվենտարը, կադմակերպել
սպորտ-հրապարակ: Շատ կոլտնտեսություններ արդեն խոկական
ստադիոններ են կառուցում, իսկ սպորտ-հրապարակ կարելի չե
սլատրատել ամեն մի կոլտնտեսությունում:

Այստեղ հարկ չկա ասելու, թե ինչպես և ինչու պիտի դադ-
րվել սպորտով: Շատ արժեքավոր դրքեր ու բրոշյուրներ կան թե
ամբողջապես Ֆիզկուլտուրայի և թե նրա առանձին ձևերի մասին:
Այստեղ մենք միայն հիշեցնում ենք, վոր թերթը պետք է գրի
Ֆիզկուլտուրայի մասին և պետք է ողնի այն արժատացնելու
կոլտնտեսականների մեջ:

ԿԵՆՑԱՂԻ ՀԱՐՑԵՐ

Կոլտնտեսային պատի թերթերի խմբագրական կոլեգիաների
ուշադրությունը պետք է հրավիրել նաև այն կուլտուրական
հարցերի վրա, վորոնք կապված են մարդկանց կենցաղի հետ:
Այսինքն կոլտնտեսային գյուղի արտաքին տեսքից:

Կոլտնտեսականների ընդհանուր կուլտուրականության բարձ-
րացումն անհամատեղելի չե կեղտի, խախտի ու անբարեկարգ
գյուղի մեջ ապրելու հին սովորության հետ: Յեվ մենք տեսնում
ենք, թե կոլտնտեսականների կուլտուրականության աճման հետ
միասին ինչպես և աճում նաև գյուղը գեղեցկացնելու, բարե-
կարգելու ձգտումը:

Մեր գյուղի արտաքին տեսքն էլ արդեն հին գյուղից տար-
բերվում է այն բանով, վոր կոլտնտեսություններում բարձրացել
են նոր, խոշոր շենքեր, վորպիսիք առաջ գյուղը չէր տե-
սել: Դրանք են՝ կոլտնտեսային խոշոր գոմերը, պահեստները,
սիլոսի աշտարակները, արհեստանոցները, խոշոր դպրոցները և
այլն: Գյուղում ամելի ու ամելի հաճախ կարելի չե հանդիպել
ելակարկայանների, խոշոր ակումբների: Սակայն գյուղում դեռ
չատ կա նաև կեղտ, արտաքին անբարեկարգություն: Կոլտնտե-
սականներն, ինչպես հարկն է, պետք է լծվեն այդ դործին, վո-
րովհետև, առանց մարդկային աշխատանքի, ինքն իրեն վոչինչ
չի լինի:

Կարծում ենք դժվար գործ չե փողոցները ծառադարձելը,
փոսերը լցնելը, հարթելը, վորպեսզի լճակներ ու դարձփոսեր
չլինեն: Պատի թերթը գյուղին կուլտուրական տեսք տալու գործի
յեռանդուն ազդեցությունը պիտի գառնա: Խոսքը վերաբերում է վոչ
միայն փողոցներին, այլ և կոլտնտեսականների տներին: Պատի
թերթի եջերում պետք է հիշատակել այն կոլտնտեսականների
անունները, վորոնք չեն սպիտակացրել իրենց խրճիթները, չեն
նորոգել տանիքը, կարգի չեն բերել ցանկապատը: Ժամանակն է
այդպիսի մարդկանց ծուլը հայտարարել և քննադատել նրանց:
Յեվ իրոք, ո՞վ է խանգարում կոլտնտեսականին՝ կարգի բերել

իր բակը, իր խրճիթը: Վոչ վոք և վոչ մի բան չի խանդարում: Այդ կարելի չե և պետք ե արվի:

Թերթում պետք ե արծարծել նաև ավելի խոշոր ու լուրջ խնդիրներ: Որինակ՝ մեր գյուղերում տների մեծ մասը ծածկված են խոտով, հողով: Այդ անկուրուրականության, հետամնացության մնացորդ ե: Այդպիսի տանիքները վոչ միայն փչացնում են գյուղի տեսքը, այլ և վտանգավոր են հրդեհի տեսակետից, կամ թե հաճախ կաթում են: Առաջ գյուղում չբավորության պատճառով եյին իրենց տունը հողով կամ խոտով ծածկում: Ռուսաստանի կենտրոնական մասերում նույնիսկ այսպիսի մի սովորություն կար. գյուղացին աշնանը տունը ծածկում եր խոտով, իսկ յերբ դարնանը կերը պակասում եր, տանիքի խոտը ցած եր բերում և նրանով կերակրում անասունները, իսկ աշնանը նորից եր ծածկում: Այսպիսով տանիքը մի տեսակ «կերի բաղա» յեր դասնում: գյուղացու համար:

Ժամանակն ե լրջորեն դնել կղմինդրի հարցը: Կղմինդրը շատ դիմացկուն, հրակայուն, եթան և գեղեցիկ նյութ ե տանիքները ծածկելու համար: Կղմինդր պատրաստելն ել մի դժվար գործ չե: Յեթե մոտակայքում համապատասխան հող կա, մեկ-յերկու տարվա ընթացքում կոլտնտեսությունը կարող ե այնքան կղմինդր պատրաստել, վոր գյուղի բոլոր տները ծածկելուն կլրատվանային: Մոսկվայի մարզում հենց այդպես ել վորոշել են՝ մոտակա յերկու-յերեք տարվա ընթացքում կոլտնտեսություններում բոլոր տները ծածկել կղմինդրով:

Կոլտնտեսային պատի թերթերը պետք ե ձեռնամուխ լինեն այդ գործին: Հարց ու փորձ անել կառուցողներին, տեխնիկին և բոլոր կոլտնտեսականներին հետաքրքրել այդ խնդրով: Յեվ այն ել այնպես հետաքրքրել, վոր նրանք հանգիստ չտան կոլտնտեսությունը: Վո՞ր կոլտնտեսականը չի գերադասում կղմինդրածածկ տունը հողով ծածկածից:

Թերթը գյուղի արտաքին տեսքի մասին թղթակցություններ տալով չափի սահմանափակվի: Հարկավոր ե նայել նաև տների ներսը: Մի տեսակ, թե մարդիկ ինչպես են ապրում: Իսկ քիչ չեն այնպիսիները, վորոնք զեռ վեղտոտ են ապրում: Չցրվելու և «թնդանոթը ճնճուկի վրա չարձակելու» համար հարկավոր ե մեկ-յերկու կարևոր հարց վերցնել և լծվել նրանց լուծմանը: Ո-

րինակ՝ միջատների հարցը: Դեռ չառ տներում միջատներ կան: Պետք ե կամպանիա սկսել դրանց դեմ, վորպեսզի գյուղը մաքրվի միջատից: Վստահ չեղեք, վոր միջատի հարցն իր հետեից ել նոր հարցեր առաջ կբերի: Առանց խրճիթում ընդհանուր մաքրության ստեղծելու միջատին վերջ տալ չի լինի: Թերթում պետք ե մի թղթակցություն տեղավորել միջատների վնասակարությունների և նրանց դեմ պայքարելու ձևերի մասին: Կարելի չե նույնիսկ թերթին կից հրավիրել հակամիջատային հատուկ «կոնֆերանս»: Որինակ՝ թող բժիշկը զեկուցում տա միջատների վնասների ու նրանց դեմ պայքարելու մասին: Իսկ յերբ գործն առաջ կդնա, կարելի չե մի քանի կարճ գրույց տեղավորել, վորով կոլտնտեսականները կպատմեն, թե իրենք ինչպես են պայքարում միջատների դեմ:

Միջատները մենք որինակի համար վերցրինք: Կարելի չե վերցնել կենցաղային վորեւե այլ հարց և դրա միջոցով պայքարել բնակարանի մաքրության, կուրտուրականության համար:

Հարկավոր ե խոր թափանցել կենցաղի հարցերի մեջ: Մենք պետք ե ձգտենք վոչ միայն կոլտնտեսականի կուրտուրական մակարդակի ընդհանուր բարձրացմանը, նրա դրագիտության բարձրացմանը, այլ պետք ե ձգտենք, վոր նա կուրտուրական վերաբերմունք ունենա դեպի մարդիկ: Նախահեղափոխական գյուղում շատ տարածված զգվելի մի սովորություն ե յեղել-կնոջը ծեծել: Այժմ այդ սովորությունը վորպես կանոն վերացել ե: Կոլտնտեսական ինքնուրույն մարդ ե դարձել: Վոչ վոք չի համարձակվի ծեծել նրան: Սակայն, ընդունենք, թե այդպիսի մի դեպք ե յեղել: Միթե՞ թերթը կարող ե լուծության մատենել այդ: Անմիջապես պետք ե աղմուկ բարձրացնել այդ հարցի շուրջ և հանդատանալ, մինչև վոր մեղավորները պատժվեն:

Մեր պայմաններում, սակայն, կնոջը ծեծելը բացառիկ, անհավատալի մի բան ե: Բայց և այնպես, թերթը պետք ե խմանա իր կոլտնտեսության կենցաղային հարցերը և մտածված ձևով, առանց կոպտաբար կոլտնտեսականների ընտանեկան գործերին խառնվելու, քննարկման պետք ե դնի ամենասուր կենցաղային հարցերը, սրտաբաղի հինը և պրոպագանդ մղի նոր, կուրտուրական փոխհարաբերությունների, կուրտուրական կոլտնտեսային կենցաղի համար:

Կամ, վերցնենք հայհոյանքը: Հարկ չկա յերկար խոսելու
այն մասին, վոր կուլտուրական մարդուն ամոթ ու անվայել է
հայհոյանքը: Չնայած դրան, մեզ մոտ դեռ հայհոյանքը տարած-
ված է: Կան մարդիկ, վորոնք նույնիսկ բարեկամաբար, մտերմա-
բար են հայհոյում: Կարծում ենք՝ միանգամայն ժամանակն է,
վոր կոլտնտեսային թերթերը վճռական պայքար սկսեն այդ ա-
յանդակութան դեմ: Թե ինչպես—դրա մասին մենք չենք խոսի:
Յուրաքանչյուր խմբագիր, յեթե ցանկանա, ինքը կգտնի դրա
միջոցը: Համենայն դեպս պարզ է, վոր ժամանակն է կոլտնտե-
սային կենցաղում արմատացնել բարեկրթությունը և պայքարել
կոպտութան դեմ: Մենք վոչ թե կեղծ քաղաքավարութան մասին
ենք խոսում, այլ մարդկանց լիոխհարարելությունների բարե-
կրթութան մասին, վոր պիտի հիմնված լինի փոխադարձ հար-
գանքի վրա:

ԳԼԽԱՎՈՐԸ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ Ե

Մենք մեր դասախոսությունն ավարտում ենք: Մենք չառ-
հարցեր թվեցինք, վորոնցով պետք է զբաղվեն պատի թերթերը:
Յակայն մենք խոսեցինք միայն սահմանափակ թվով հարցերի
մասին: Մենք վոչինչ չասացինք քաղուսուցման մասին, դյուղա-
տնտեսութան համար մասսայական կադրեր պատրաստելու մա-
սին, չխոսեցինք շատ ուրիշ հարցերի մասին ևս, վորովհետև
այդ մեր դասախոսության ծրագրի մեջ չի մտնում: Նրանց մա-
սին խոսվել է նախորդ դասախոսություններում: Սակայն,
վորպեսզի այս դասախոսությունը կարգացողները սովորի լավ
հասկանան մեր արծարծած հարցերը, վորպեսզի սովորի լավ
ընթանն, թե այդ հարցերն ինչպես պիտի լուծեն թերթում,
սովորող չի լինի մի անգամ ևս հիշեցնել, վոր կուլտուր — լու-
սավորական թեմաների ամբողջ շրջանակը, սկսած անդրագիտու-
թյան վերացումից մինչև կենցաղային հարցերը, մի նպատակ
ունեն—մարդուն դաստիարակել սոցիալիստական վոգով:

Կոմունիստական կուսակցության տասնյոթերորդ վոնֆե-
րենցիան յերկրորդ հնգամյակի խնդիրները նշելով՝ վորպես
յերկրորդ հնգամյակի հիմնական խնդիրներից մեկը մատնանշեց
հետևյալը.

«Համ. Կ(բ)Կ տասնյոթերորդ վոնֆերենցիան գլու-
նում է, վոր յերկրի բնական վիթխարի հարստություն-
ները, սոցիալիստական շինարարության բոլշևիկյան տեմ
պերը, բանվորների ու փոլտնտեսականների լայն մասսա-
ների աճող ակտիվությունը և կուսակցության ճիշտ գիծը
յերկրորդ հնգամյակում լիովին ապահովում են սոցիա-
լիստական տնտեսութան արտադրողական ուժերի այնպի-
սի ծափալում, վորի հիման վրա վերջնականորեն պիտի
վերացվեն կապիտալիստական տարրերը ևՍՀՄ-ում: Կոն-

Ֆերենցիան գտնում է, վոր յերկրորդ հնգամյակի հիմնական քաղաքական խնդիրն է կապիտալիստական տարրերի ու ընդհանրապես դասակարգերի վերջնական վերացումը, դասակարգային տարբերություններ ու շահագործում ծնող պատճառների լիակատար վոչնչացումը և կապիտալիզմի մնացորդների վերացումն եկոնոմիկայում և մարդկանց գիտակցության միջից, յերկրի վրա աշխատավոր բնակչությանը անդասակարգ սոցիալիստական հասարակության գիտակից և ակտիվ կառուցողներ դարձնելը»:

Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես անշեղորեն ու համառորեն է իրականացվում այդ պատմական վորոշումը: Արագ տեմպերով աճում են յերկրի արտադրողական ուժերը: Ամրապնդվում են կոլտնտեսությունները, աճում է արդյունաբերությունը: Վերջնականապես վերացվում են դասակարգերը: Հաջողություններ հաղթահարվում են կապիտալիզմի մնացորդներն եկոնոմիկայում և մարդկանց գիտակցության մեջ: Մենք պետք է անդադրում աշխատանք կատարենք մարդկանց իվերադաստիարակության, նրանց սոցիալիստական գիտակցությունը զարգացնելու ուղղությամբ: Հենց այն իրատեղ, վոր գյուղում կուլտուրական պահանջներն առաջին արագ են աճում, համոզիչ կերպով ասպացուցում է, վոր աճում են անդասակարգ սոցիալիստական հասարակության գիտակից ու ակտիվ կառուցողներ:

Դաստիարակչական աշխատանքը կոլտնտեսություններում պետք է լայնորեն հասկանալ: Պետք է պայքարել կուլտուրականության զարգացման համար՝ կոլտնտեսային կյանքի անխտիր բոլոր բնագավառներում: Այստեղ մենք քննեցինք այդ աշխատանքի միայն մի մասը: Պատի թերթերն այդ գործին ձեռնամուխ պիտի լինեն բոլոր լիկներին հատուկ ամբողջ յեռանդով ու համառությամբ:

ՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ինչո՞ւ ներկայումս կուլտուր-լուսավորական հարցերն անանձնապես սուր են դրվում գյուղում:
2. Վո՞րն է մեր՝ խորհրդային կուլտուրայի հիմնական տարբերությունը կապիտալիստական յերկրների կուլտուրայից:
3. Վո՞րն է կոլտնտեսային գյուղի կուլտուրայի արագ աճման հիմքը:
4. Պատի թերթն ինչից պիտի սկսի կուլտուր-լուսավորական աշխատանքի լուսաբանումը:
5. Ինչպե՞ս պայքարել անդրադիտությունը լիովին արմատախիլ անելու և կիսադրադեաների կրթական մակարդակը բարձրացնելու համար:
6. Պատի թերթն ինչպե՞ս պիտի մարդկանց վարժեցնի շարունակ թերթեր, զրբեր ու ժուռնալներ կարդալ:
7. Ինչի՞ց է հարկավոր գեղարվեստական դրականությանը ընթերցողների կոնֆերենցիան և ինչպե՞ս նախապատրաստել այդ կոնֆերենցիան պատի թերթի ոգնությամբ:
8. Կոլտնտեսականների ընդհանուր դրադիտության բարձրացումն ի՞նչ նշանակություն ունի բերքատվության բարձրացման և կոլեկտիվի տնտեսության բարելավման գործում:
9. Թերթն ինչի՞ համար և ինչպե՞ս կարող է կոլտնտեսականների եքսկուրսիաներ կազմակերպել դեպի քաղաք: Թերթում ինչպե՞ս ոգտադրվել այդպիսի եքսկուրսիայի արդյունքները:
10. Վորո՞նք են խրճիթ-ընթերցարանի նշանակությունն ու խնդիրները, վորո՞նք են նրա թերությունները: Թերթն ինչպե՞ս պիտի լուսաբանի խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքը:
11. Ինչի՞ պետք է խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի պլան լինի և ինչպիսի՞ն պիտի լինի այդ պլանը:

12. Թերթն ինչպե՞ս պիտի լուսարանի կոլտնտեսային ահումքի աշխատանքը :

13. Ի՞նչ պետք է անի կոլտնտեսային պատի թերթը՝ կենտրոնների ցուցադրումը բարելավելու համար :

14. Թերթն ինչպե՞ս պիտի պայքարի կոլտնտեսությունում ուղիղործը բարելավելու համար : Ինչպե՞ս անել, մոր զարգանա ուղիղորդողների շարժումը :

15. Վո՞րն է կոլտնտեսության մեջ գեղարվեստական ինքնագործունեության աճման հիմնական պատճառը : Ինչո՞ւ յե աճում ուրախ հանգստի և զվարճալից ժամանցի պահանջը :

16. Պատի թերթն ինչպե՞ս կարող է նպաստել ինքնագործ արվեստի զարգացմանը :

17. Կոլտնտեսային պատի թերթում ինչպե՞ս լուսարանել կենցաղի հարցերը :

18. Վոր՞ն է գյուղում կատարվող կուլտուր-լուսավորական մոլղ աշխատանքի գլխավոր խնդիրը :

А. 1936г.
Акт № 78.
Вкладн л. _____

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0143960

433

14987

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԵՄ ԶԵՐԻ

Б. РЕЗНИКОВ

Стенная газета и культработа в колхозе

Издание КП(б)А «Хорурдаин Аймаг»